

CAMPINI A

DRIEMAANDI I 1, IKS BLAD VAN HET STREEKARCHIVARIAAT

NOORD-KEMPENLAND

7E JAARGANG

JULI 1977

NR, 26

REDAKTIE: W. KLAASEN, STREEKARCHIVARIS

M. VAN DER HEIJDEN-BRLNING, ADJUNKT-STREEKARCHIVARIS

REDAKTIEADRES: TORENSTRAAT 1, OIRSCHOT

POSTBUS 11

TEL, 04997 - 2828 - TOESTEL 33

De prijs voor een abonnement bedraagt f 12,-- per jaar, vanaf 1 april 1977, bij vooruitbetaling te voldoen, te storten op post-girorekening 10.69.032 van de gemeente Oirschot met vermelding abonnement Campinia. De prijs voor losse nummers is f 3,-- p.st. Indien opzegging niet schriftelijk is medegedeeld voor het begin van het nieuwe kalenderjaar, wordt het lidmaatschap voor het volgende jaar automatisch voortgezet.

Uitgeversrecht: Streekarchivariaat Noord-Kempenland

N.B. Op schriftelijk verzoek kan toestemming tot overname worden gegeven.

I NHOUD

I.	De heilige linde te Eersel (door meester C. Rijken, 1930)	51
	De vrijwillige rechtspraak in de dingbank Zeelst-Veldhoven-Blaarthem (vervolg)	52
III.	De notulen der vergaderingen van schepenen, burgemeesters, a/mmeesters, kerkmeesters, . zettters en notabelen der in de dingbank van Zeelst-Veldhoven-Blaarthem verenigde dorpen	55
IV.	Jaarkronieken uit de schepenprotokollen van Oirschot-Best (door J. Santegoeds, Nuenen)	58
V. a.	De oorkonden van Best en Oirschot vanaf de 14e eeuw (vervolg)	63
	33a. Oorkonde van Hertog Jan II 24 juni 1305	63
	Oude toponymica	65
	Genealogica	65
	1. Veldhovense geslachten van der Heijden (Verheijden) van 1673 - 1921 (slot)	65
	2. Echtparen van Croonenburg van 1620 - 1972	66
	3. Genealogische fragmenten	66
VIII.	Huizen en hun bewoners te Oirschot van de zeventiende tot de twintigste eeuw (vervolg)	67
	37. "Koestraat 5"	67
	38. "Koestraat 7"	70
IX.	Het slotje te Blaarthem (door A. van Run, Veldhoven)	73
X.	Lijst van woningen te Veldhoven in de 18e eeuw	78
XI.	Lezers leveren hun bijdrage	78
	1. De parochie van de H. Caecilia te Veldhoven onder het pastoraat van Gerardus Verhoeven, 1826 - 1875	
	D. De pastoor en mens Gerardus Verhoeven (vervolg) . (door Th. A. Kuypers)	78
	2. Echtparen van Croonenburg (vervolg) (door A.B. van Cronenburg, Catharinastraat 40b, Rotterdam)	83
XII.	Uit de dorps huishoudingen der Beerzen (slot) -{door J.M.H. Broeders)	87

I NHOUD (vervolg)

XIII. De heren van Vught en Oirschot in de 12de en 13de eeuw (vervolg) 2. Het geslacht Van Stapele (door T. Klaversma, Eindhoven)	90
XIV, Archivalia aangaande de oude Kempische gilden	92

MEDEDELING

Er is nog een aantal oudere nummers van Campinia los te koop á f 3,-- per stuk (exclusief portokosten). Het zijn de nummers: 12, 15, 16, 19 en 20. Kom even aan op Torenstraat 1 in Oirschot of bel 04997 - 2828, toestel 34. Losse nummers van de index op de eerste vijf jaargangen kosten f 10,-- afgehaald, en f 12,75 inclusief portokosten.

I. DE HEILIGE LINDE TE EERSEL

(opgetekend door meester C. Rijken, 1930)

Eertijds - nog in de negentiger jaren der voorgaande eeuw - stond in de nabijheid van den molen in de Kerkackers te Eersel een eeuwenheugende lindeboom, in de wandeling de "Lijnt" geheeten. Men kan zonder overdrijving zijn ouderdom op 'n 1200 jaren schatten. Omtrent zijn ontstaan zegt de legende het volgende (dominee Hanewinckel naver-teld).

"Sinte Odora verkoos 'n eenzaam leven; zij begaf zich, na afscheid van haar Ouders te hebben genomen, naar een bosch, zeggende: Ik keer niet weder, v6ór dát een wit paard mij in het bosch komt afhalen. Nadat onze heilige Odora zich eenige jaren in deze wildernis had opgehouden, komt er onverwachts een witte schimmel aan galopperen en bleef bij de Sinte stilstaan; zij sprong terstond op het paard, brak een takje van een lindeboom om het paard te doen voortsnelen, en kwam gelukkig en behouden bij haar ouders aan en stak het lindetakje bij hun woning in den grond. Het groeide op tot een heiligen lindeboom." *)

Deze boom was in mijn prille jeugd in de oogen van het volk een wonderboom, waaraan bovennatuurlijke krachten werden toegeschreven. Zoo genas hij van de zg. derdedaagsche koorts, ook wel bibberkoorts geheeten, een ziekte die in die jaren vrij algemeen onder het volk heerschte. Wat deed men daartoe? Men trok naar den boom, soms proces-siesgewijze, kroop in knielende houding 7 maal om hem heen, bad elken omgang een Weesgegroet en nam daarbij een lintje of touwtje, dat men met een speld of spijkertje in den boomstam vasthechtte: Trilde dan dit lintje of touwtje - wat al licht door den wind gebeurde - dan had dit de bibberkoorts overgenomen en. op den boom overgedragen. Men keerde genezen huiswaarts. **)

Maar ook spookte het bij den Lijnt en vaak waren bijgeloovige men-schen getuigen van een zg. Kattendans. Het volgende feit is histo-risch. Zeker landbouwer uit Duisel, t 1883 - zijn naam wensch ik te verzwijgen; zijn zoons leven nog - had 'n koe verkocht aan een colle-ga te Riethoven, waar de verkoopar het beest zou leveren. Het was "wijnter, en hel schien de moan" en 't had gesneeuwd. Tegen den avond toog hij op weg, maar vermeed den Lijnt, want daar spookte het Im-mers. De man kwam met zijn koe behouden te Riethoven aan. Hier werd - zooals algemeen gebruikelijk was -'een vette spekstruif gebakken, waaraan men zich te goed deed; daarna werd een pak tabak voor den dag gehaald, er werd gestopt en geplofd, er werd gepraat over den handel in vee, de goede eigenschappen van 't verkochte beest werden opge-somd, zoodat het tegen 't middernachtlijk uur liep, toen de boer zou huiswaarts keeren. De koopsom werd uitbetaald, in een "lijnde" (=lin-nen) beurs geborgen, en goed dichtgebonden met 'n dikke koord glee-d ze in den zak van de bombazijnen broek en gedekt - geperst mag ik zeggen - met rooien zakneusdoek. Gewapend met z'n mispelaren stok toog de man op weg. Op het gehucht Schayk gekomen, zag hij reeds in de verte - het was immers volle maan - den schrikwekkenden lindeboom.

Zou hij er langs durven? Het was al zoo laat, de spoken zouden wel slapen al; de omweg over de Heesch was zoo lang en .... zijn vrouw zou ongerust worden. Dus waagde hij het er op. Vol angst en zoo zacht mogelijk stapte hij door 't hengstespoor; op ongeveer 10 pas-sen van den boom zag hij 'n zwarte kat, die hem, toen hij naderde, den weg versperde. Hij nam zijn stok en sloeg naar het dier, dat hij miste; daar verschenen plotseling 11 zwarte katten, die om hem heen dansten op haar achterste pooten, zoodat hij aan den grond als vast-genageld stond. "Lieve Heer, sta mij bij!" gilte hij, terwijl hij 'n kruis sloeg. De katten verdwenen .... maar uit den hollen boomstam kwam een heks te voorschijn, die hem vervolgde tot aan den ingang van den nabij staanden molen, dien hij binnenviel. Geen draad was meer droog aan z'n lijf. Toen hij van den schrik wat bekomen was, vertelde hij zijn lotgeval aan den molenaar. Vergezeld van zijn knecht deed deze een onderzoekingstocht bij den boom, maar èn van katten èn van de heks was niets te bespeuren, 't was er rustig en stil.

Opmerking: De linde stond bij het volk zeer in aanzien. Zij behoed-de voor ongelukken en een huis, omgeven met lindeboomen was onge-naakbaar voor heksen; met een strop uit lindebast gevlochten kon men den duivel vangen. Epilepsie of vallende ziekte kon genezen wor-den in de schaduw der linde. Linden kwamen vooral als gerichtboom voor. Holle linden zijn door machtige geesten bewoond. De katten stonden met de heksen in betrekking; een 20-jarige kat werd een heks; een 100-jarige heks een kat.

*) Noot van de redactie: Hanewinkel ("Reize door de Malerij") verhaalt deze legende niet, alsof zij in het bijzonder betrekking heeft op de linde te Eersel. Odora's linde wordt door hem niet nader gelokaliseerd, maar vermeld als de boom waaruit de linden rondom de kerk van Mol (België) zouden zijn voortgekomen.

** Zoo deed men ook te Veldhoven aan den toren op het oude kerkhof. Deze toren is in 1833 afgebroken.

II. DE VRIJWILLIGE RECHTSPRAAK IN DE DINGBANK ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEN

(vervolg)

478.

9-5-1616

blz. 214/3 - 215/1

Anthonis Hendricx heeft geschonken aan zijn broer Willem Hendricx, uit erkentelijkheid voor genoten kost en drank en huiselijk ver-keer, zijn deel in de "Peeter Symons Beempt" in de Pegbroecken, hem ten deel gevallen uit de nalatenschap van zijn ouders. Voorts heeft Anthonis aan Willem verkocht al hetgeen hij heeft geërfd van zijn ouders, genaamd Hendrick Willems en Jenneken, en van zijn twee over-leden zusters, alsmede hetgeen hij nog zal erven van zijn grootmoe-

der Anneken Willems. Willem zal Anthonis hiervoor 165 gulden betalen, waarvan hij nu reeds 821 gulden voldoet.

Schepenen: Jacop Tielemans - Jan Jacops

479. 9-5-1616 blz. 215/2

Willem Hendricx verklaart, dat degenen aan wie hij op heden zekere eikebomen heeft verkocht, geen schade zullen ondervinden door aanspraken van de zijde van zijn broers en zusters.

Schepenen: Jacop Tielemans - Jan Jacops

480. 25-8-1617 blz. 215/3 - 216/1

Elisabeth Anthonis Happen, weduwe van Jan Michiels, machtigt Jan Jan Hanssen om een som van ongeveer 80 gulden te ontvangen die in-gevolge een vonnis door Jan Jan Gijsbrechts moet worden betaald, en draagt deze som tevens aan Jan Jan Kanssen over, zodat zij er geen aanspraak meer op zal kunnen maken.

Schepenen: Jacop Tielemans - Peeter Wouters

481. 26-4-1617 blz. 216/2

De voogden van de kinderen Gerit Hendricx hebben beloofd om drie jaar na laatstleden Lichtmis aan Digna Daenen de som van 50 gulden te betalen met een interest van 6 gulden 5 stuivers per jaar. Mocht Digna binnen drie jaar in het huwelijk treden, dan zullen genoemde voogden de som met interest op de eerste Lichtmis na het huwelijk moeten voldoen.

Schepenen; Jacop Tielemans - Peeter Wouters

482. Zo.Ve. 20-6-1617 blz, 216/3 - 217/1

Woutter Peeters heeft overgedragen aan Anneken Lucas Jochums een halve akker gelegen in de "Hasewinckel" te Zonderwijk-Veldhoven (belendende percelen: de kinderen Aert Jacops; het stuk waarvan dit is gedeeld; de gemene weg; de heer van Postel).

Schepenen: Jacop Tielemans - Cornelis Janssens

483. Zo.Ve. 8-5-1617 blz. 21⁷/₂ - 218/1

Peeter Janssen, omstreeks 33 jaar oud, heeft overgedragen aan Hendrick Willems zijn deel in de "Langen Ecker", die in zijn geheel ongeveer een lopenzaad groot is en gelegen is in de "Heersse Ecker" te Zonderwijk-Veldhoven (belendende percelen: Frans Ariëns; Peeter Wouters en anderen; Mariken Jacops en haar kinderen; Hendrick Janssen en anderen). Cathelij, Berbel en Jan Janssen, vergezeld van hun voogd Willem Peeters, hebben hun delen in de "Langen Ecker" eveneens in handen gesteld van liendrick Willems, echter bij wijze van belening voor een periode van 10 jaar. Na die tijd kunnen zij, als ze een half jaar tevoren opzeggen, het beleende goed lossen door betaling van 154 gulden 2 stuivers. Laatstgenoemde som is samengesteld uit de bedragen die Hendrick Willems voor de minderjarigen heeft betaald (aan Willem Jan Peters te Wintelre: 50 gulden,

aan Aert Hendricx te Gestel: 53 gulden, wegens zekere rente: 42 gulden), het bedrag van 7 gulden 7 stuivers dat hij hen heeft geleend, en de onkosten belopende 35 stuivers, die hij voor het accorderen met de schuldeisers heeft gemaakt.

Schepenen: Jacop Tielemans - Cornelis Janssen

484. 3-7-1617 blz. 218/2 - 219/1

Jan Gijsberts als vader van zijn kinderen, verwekt bij Jenneken Willem Hendricx, enerzijds en Willem Hendricx c.s. anderzijds hebben de goederen gedeeld die hun zijn toegevallen uit de nalatenschap van Anna, weduwe van Willem Hendricx, hun schoonmoeder respectievelijk grootmoeder (bij deling tegen haar kinderen op 20-8-1588). Aan Jan Gijsbrechts zijn ten deel gevallen: een deel in het zg. aangslag tot aan de palen (belendende percelen: Willem Hendricx, Heylken weduwe van Jan Daniëls of haar kinderen, de Oerse Weg); de "Greunacker" (belendende percelen: Willem Hendricx, Corstiaen Freyssen, Heylken weduwe van Jan Danen of haar kinderen, het "Cleyen Bochtjen", de Oerse Weg); de helft van een heideveld genaamd het "Breemvelt" (belendende percelen: Willem Hendricx, Jan Peeter Rutten, het goed van Postel); de helft van een klein huisje aan de Oerse Weg dat Willem Hendricx toebehoorde; een klein huisje (of de helft daarvan?) waar Willem tegenwoordig in woont; 3 gulden per jaar te ontvangen van Giel Nijssen; 31 gulden per jaar te ontvangen van Gerit Ariën Tonis te Zeelst. Uit dit alles moeten de volgende lasten worden voldaan: een rente van 3 gulden per jaar aan Goyaert Mijs; een rente van 7 stuivers per jaar te 's-Hertogenbosch; een vat rogge per jaar aan Willem Hendricx.

Schepenen: Jacop Tielemans - Cornelis Janssen

485. 9-8-1617 219/2 - 220/1

Hendrick Janssen alias Coppen en zijn zoon Lodewijck Hendricx zijn tot een akkoord gekomen over hun beider ontvangsten, uitgaven en vee in de periode van vijf jaar v66r deze datum. Hendrick Janssen behoeft geen grond meer te bebouwen, en zal opnieuw heer en meester zijn zoals v66r de tijd dat Lodewijck zijn rechten aanvaardde. Zij "schelden elkaar kwijt van hun domicilie", en Lodewijck krijgt 25 schapen uit de kooi van zijn vader.

Schepenen: Jacop Tielemans - Peeter Wouters

(wordt vervolgd)

III. DE NOTULEN DER VERGADERINGEN VAN SCHEPENEN, BURGEMEESTERS, ARMMEESTERS, KERKMEESTERS, ZETTERS EN NOTABELEN DER IN DE DINGBANK VAN ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEM VERENIGDE DORPEN

(vervolg)

470. V ., 19-4-1803 3/56
Vergadering van schepenen en gekommitteerden van Veldhoven ter rekwisitie van de schout-civiel G. de Wit, die een extrakt uit de resolutiën van het Departementaal Bestuur van Brabant vertoont aangaande de benoeming van leden der gemeentebesturen en der civiele rechtbanken. Voor Veldhoven zijn benoemd en aangesteld tot leden van het gemeentebestuur en schepenen: Jan Somers, Wouter van den Eijnden en Arnoldus van den Wildenberg, tot gekommitteerden: Peter van den Hurk, Jan P. Liebregts en Dielis van Esbeek. Allen hebben de voorgeschreven eed afgelegd in handen van de schout-civiel.
Getekend: J. Somers, A.v.d. Wildenberg, W.van den Eijnden, Jan Liebregts, P.v.d. Hurk, Dielis van Esbeek, G. de Wit (schout-civiel), sekretaris J.F. de Wit.
471. V.Z.B. 19-4-1803 3/57r
Tot president van de dingbank Veldhoven-Zeelst-Blaarthem wordt gekozen J. Somers en wel voor de tijd van 3 maanden, eindigende op de laatste vergadering in juni. Tot loco-president wordt gekozen Jan NL Baselmans.
Getekend: J. Somers, Jan M. Baselmans, J. van Rooy, P. van de Wildenberg, A.v.d. Wildenberg, W. van den Eijnden, C. van Dommelen, sekretaris J.F. de Wit.
472. V . 26-4-1803 3/57v-58r
Vergadering van het bestuur en de gekommitteerden van Veldhoven. Aangezien de ambtstermijn van de burgemeesters en van de aimmeester. op 30 april verlopen is, wordt tot verkiezing van nieuwe burgemeesters en van de armmeester overgegaan. Tot burgemeesters worden gekozen: Johannes van Stiphout en Antonie van de Ven en wel voor de periode van 1 mei 1803 tot 30 april 1804. Tot armmeester wordt aangewezen Huijbert Mikkers.
Getekend: J. Somers, W.v.d. Eijnden, A.v.d. Wildenberg, Peeter van den Hurk, Dielis van Esbeek, Jan Liebregts,
473. Z . 29-4-1803 3/58v-59r
Vergadering van bestuur en gekommitteerden van Zeelst. Aangezien de ambtstermijn van de burgemeesters op 30 april a.s. afgelopen is en die van de anumeester op vrijdag voor Pasen, wordt overgegaan tot verkiezing van nieuwe burgemeesters en van een armmeester. Tot burgemeesters worden gekozen Herbertus P. Borgers en Willem Louwers en wel voor de tijd van 1 mei 1803 tot 30 april 1804. Tot anameester wordt aangewezen Gijsbertus van der Kruijsen.

Getekend: J. van Rooy, P.v.d. Wildenberg, D. Senders, J.v. Dijk, J.v. Lierop, P. Couwenberg, sekretaris J.F. de Wit.

474. B. 30-4-1803 3/59v-60r
Vergadering van bestuur en gekommitteerden van Blaarthem. Aangezien de ambtstermijn van de burgemeester op 30 april 1803 eindigt en die van de armmeester op Pinksteren 1803, wordt tot verkiezing van nieuwe leden overgegaan. Tot burgemeester wordt gekozen Arnoldus van den Wildenberg en wel voor de periode van 1 mei 1803 tot 30 april 1804. Tot armsmeester wordt gekozen Gerardus Couwenberg.
Getekend: Jan M. Baselmans, C. van Dommelen, H. Donkers, D.v. Gennip, H. van Baarschot, M. van den Heuvel, sekretaris J.F. de Wit.
475. Z. 6-5-1803 3/60v
Eedaflegging van de nieuwgekozen burgemeesters en anumeester in handen van G. de Wit, schout-civiel.
Getekend: H.P. Bergers, Willem Louwers (kon niet schrijven), G.v.d. Kruijsen, J. v. Rooy, G. de Wit, P.v.d. Wildenberg, sekretaris J.F. de Wit.
476. V. 7-5-1803 3/61r
Eedaflegging van de nieuwgekozen burgemeesters en armmeester van Veldhoven in handen van Jan Somers, president-schepenen en loco-officier.
Getekend: Hubertus Mikkers, Johannes van Stiphout, Antonius van de Ven (kon niet schrijven), J. Somers, W.v.d. Eijnden, A.v.d. Wildenberg, sekretaris J.F. de Wit,
477. Z. 9-5-1803 3/62r-64r
Vergadering van het gemeentebestuur van Zeelst in verband met een rekwest van de schoolmeester Joachim Geene aan het Departementaal Bestuur van Brabant, waarin deze klachten uit over zijn al te kleine inkomen. Tot 1795 genoot hij zoals zijn voorganger als schoolmeester en koster van Zeelst een jaarlijks traktement van 36 gulden van de gemeente Zeelst onder de naam van korporeel. Ook nu nog (aldus de schoolmeester) genieten tal van zijn kollega's deze toelage. Sinds 30 september 1795 is deze ingehouden en hij verzoekt het Departementaal Bestuur, het gemeentebestuur van Zeelst te gelasten, het genoemde traktement zoals vroeger wederom aan hem te doen uitkeren. - Op dit rekwest antwoordt het gemeentebestuur aan het Departementaal Bestuur van Brabant als volgt: Het is juist, dat de schoolmeester tot 1795 36 gulden jaarlijks genoot en wel voor korporele diensten zoals het opwinden van de gemeenteklok, het smeren van de klokken en de korporele diensten van koster en voorzanger. Door de tijdsomstandigheden en veranderingen zijn deze diensten komen te vervallen, waardoor ook de beloning voor deze diensten moest ophouden. De schoolmeester geniet echter thans een goed be-

staan, verdient 200 gulden, heeft vrij wonen, kindergeld en bovendien de jaarlijkse omgang bij de ingezetenen (hetgeen hem gaven in natura en geld oplevert).

Getekend: J. van Rooy, P. van de Wildenberg, D. Senders, sekretaris J.F. de Wit

478. V. 11-5-1803 3/64v-67r

Vergadering van het gemeentebestuur van Veldhoven in verband met een rekwes van de schoolmeester B.A. Schriba, waarin deze klachten uit over zijn gering inkomen. Tot 1795 genoot hij zoals zijn voorganger een jaarlijks traktement van 36 gulden van de gemeente Veldhoven onder de naam van korporeel. Sinds 9 december 1795 is deze toelage niet meer betaald en hij verzoekt het Departementaal Bestuur het gemeentebestuur van Veldhoven te gelasten het genoemde traktement zoals vroeger wederom aan hem te doen uitkeren en het achterstallige eveneens aan hem te betalen. - Het gemeentebestuur van Veldhoven antwoordt hierop aan het Departementaal Bestuur als volgt: Men kan geen diensten belonen, die niet meer worden gedaan. Het opwinden van de gemeenteklok en het smeren der klokken, het kosterwerk en voorzangerschap komen in deze gemeente niet meer voor. En voor deze korporele diensten werden eerder de 36 gulden betaald. De schoolmeester geniet jaarlijks een loon van 200 gulden, heeft vrij wonen, ontvangt schoolgeld van de kinderen en heeft nog een jaarlijkse omgang bij de ingezetenen, die hem eieren en geld oplevert. Bovendien ontvangt hij 3 gulden voor het onderwijs van de arme kinderen.

Getekend: J. Somers, A. van de Wildenberg, W. van den Eijnden, sekretaris J.F. de Wit

479. V.Z.B. 26-5-1803 3/69r

Vergadering te Veldhoven van de gekommitteerden uit de gemeentebesturen van Veldhoven, Zeelst en Blaarthem, om het traktement van de schout-civiel vast te stellen. De bijdrage van Veldhoven zal zijn 70 gulden, van Zeelst 60 gulden, van Blaarthem 35 gulden.

Getekend: J. Somers, W. van den Eijnden, A. van de Wildenberg, Johannes van Rooy, P. van de Wildenberg, C. van Dommelen, Jan M. Baselmans

180. Z. 27-5-1803 3/67v

Vergadering van het gemeentebestuur en de gekommitteerden van Zeelst, waarbij in verband met komende reparaties en verwervingen een extra-ordinaire uitgave van de burgemeesters wordt besproken. Besloten wordt voor het jaar 1803/04 een extra belasting in te vorderen van 80 gulden.

Getekend: J.v. Rooy, P.v.d. Wildenberg, D. Senders, F. van Lie-rop, J. van Dijk, P. van Couwenberg

481. B. 28-5-1803 3/68r

Vergadering van het gemeentebestuur en de gekommitteerden van

Blaarthem. In verband met komende extra-ordinaire uitgaven van de burgemeester (reparaties en vernieuwingen) wordt besloten voor 1803/04 een extra belasting te heffen van 36 gulden.

Getekend: Jan M. Baselmans, C. van Dommelen, J. Donkers, H. van Baarschot, M. van den Heuvel, D. van Gennip

482. V. 3-6-1803 3/68v

Vergadering van het gemeentebestuur en de gekommitteerden van Veldhoven (afwezig Jan P. Liebregts). Besloten wordt in verband met extra-ordinaire uitgaven van de burgemeester (reparaties en vernieuwingen) een extra belasting te heffen van 83 gulden 19 stuivers.

Getekend: J. Somers, W.v.d. Eijnden, A.v.d. Wildenberg, D.v. Esbeek, P.v.d. Hurk, sekretaris J.F. de Wit.

(wordt vervolgd)

IV. JAARKRONIEKEN UIT DE SCHEPENPROTOKOLLEN VAN OIRSCHOT-BEST

(door J. Santegoeds, Nuenen)

(vervolg)

1593

Julius

De fortien voer Geertruydenberge off te wapen:

Opten IIe julij eenen brieffe vande schoutet van St. Geertruydenberge, genoempt Luchtenberch, gecomen omme terstont te seynden vuyt Oerschot tsestich pyonieren o—de schanse van Ravensdonck aff te werpen, ende vuytgedeylt LIII. De commissie hadde Duijvenvoirde.

Wagens om de Lotringers te vervoeren, met poene:

Opten IIIe smergens vroech heeft de voerscreven Dachverlies wederom oyck ordinantie gesonden omme terstont ten Bosch te seynden vuyt Oerschot, acht wagens ende een kerre, de wagens gespannen met drye ende de kerre met twee stercke perden, op executie ende als rebellen gestraft te worden, ome de vivres vande Lotringers te vervueren, ende die selve geheelycken vuytgedeylt omme opten IIIIe july gelyx ten opgaende dage hier aende kercke te syn.

Executie van wagens:

Ende noch oyck wederom geschreven dat de affgeweecken wagens wederom soude comen dobbel, als op executie met ruyteren ende knechten.

Pyoniergelt:

Opten Ve julij heeft Dachverlies wederom voerde leste waerschouwe geschreven om den voerscreven wagen ende pyoniergelt terstont bereet te hebben.

Leger vertrocken:

Opten IIIIe is dleger van Engelen ende der schanse van crevecoeur vertrocken naer Vlijmen, ende vandaer opten XIIe julij wederom optetrocken, de artellerije met tregiment vande graeff van Beerlemont

doer den Bosch, ende dender omme de stadt te Hal over de brug ende voorts bij Gemonden over de hoybrug, ende nedergeleeght eensdeels tot Beerlicum ende eensdeels tot Heeswyck ende Dinter.

Wagens paspoirt:

Opten VIe july heeft den wagen metten peerden van Ghysbrecht Niclaes Vleminx die hy daer heeft moeten hoeren (soe de synen doer vreesse keerden) orlof gecregen, gediept hebbende zedert den XXIe Aprilis lestleden, makende tsamen LXXIII dagen, int leger vande Staten gelegen hebbende voer St. Geertruydenberge, blyckende bijden affscheet ende paspoirt onder date den voerscreven VIe july, ondertekend, Mascald.

Pyoniergelt te betalen:

Soe Cornelis van Kessel ordinantie hadde omme pyoniergelt te ontfangen en heeft nochtans tselve nyet begeeren te onderweynden, seggende dat hy aende heeren Staten van zyne majesteyt egeenen rekeninge en begeerden daeraff te doen.

Fyoniergelt nyet durven ontfangen:

Opten XII° julij is capteyn Lamberto Leutgul vande artellerye met Adriaenen Dirckssen van Waelre gecomen voer het bedde van Chbr. Cigoigna, omme te weten aen wyemen datmen het pyoniergelt soude betalen. Die seyde dat hy hem sulx nyet en begeerden te onderweynden ofte egeenen rekeninge voerden heeren Staten van Brabant en begeerden te doen, meer gerenvojjeert naer Kesselen, Kessel naer de vier schouutteten soe hy oyck egeenen intermise begeerden te hebben, de schouutteten en begeerden oyck egeenen maneance, ymmers ten lesten is Capteyn Lamberto gereden bij mons. de la Motte, die hem renvoeyerde bijden secretaris Moriensaet, ende die hem, oyck nyet begeerden te onderweynden, heeft geseeght dat de vier quartieren yemanden souden stellen omme den ontfanck te hebben, hec relatu Adriani predicti, die oijck de schriftelycke ordinantie vande voerscreven Lamberto omme te ontfangen gehadt heeft, maer dat hy hem oyck inde intremise nyet en begeerden te steecken.

Leger vertrocken:

Opten selven XIIe july inden avont is de voerscreven Adriaen van Waelre, commissaris vande pyonieren ende oyck commis vande conductie der artellerye tot Oerschot gecomen, ende dleger is gehelycken opten selven dach vertrocken naer Herpen ende Schaijck.

Ten Bosch soldaten doen vertrecken:

Opten XIe soe seer vele vande volcke des legers binnen den Bosch was, hebben die vande stadt den trom doen slaen ten eynde alle te zamen vuyter stadt souden vertrecken, gelyck sy oyck gedaen hebben, daerdoer bijeans crackeel quam.

Dachvaert tot Oerle:

Opten XIIIe twee omlopers van wegen deser gemeeynten gesonden in Kemplant omme op donderdach toecomende te compareren ten huysse Janssen tot Oerle, omme te commuceren vande heerwagens ende andere inconvenienten.

Dleger tot Boextel ende voerts eensdeels tot Oerschot gecomen:

Opten XIIIe julij is eensdeel vande leger gecomen tot Boextel ende opten XVe july tot Oerschot al waer seer grote schade geschiede, he-

sondere int coren.

Het coren tot Oerschot affgesneden ende meublen vernielt:

Opten XVIIe july is zyne excellentie graeff Peter Ernst van Mansffelt van Herpen comen logeren met ontallycken vele pertvolckx ende voetvolckx, wagens ende andere sebite tot Oerschot bij het andere deel vande leger, ende alsdoen eest coren voerts bedorven met affsnijden ende vervoedren ende besondere inde ackeren omtrent den Kerchoff gelegen, vande molen aff tot Boterwyck toe, ende vande Hevel totter Notelen toe vuyt ende daerenboven vele huysraets verbrant ende hoven bedorven.

Dleger voert tot Oerschot gecomen; soldaet opten pinnakel vande toren. Opten voerscreven XVe soe het een paert vande leger dwelck was omtrent duysent perden, ende drye regimenten voetvolckx, daeraff colonellen waren Roticoty ende den graeff van Barlajmont ende Rodewitz, ende de graeff van Swartsenborch, noch eenen wesende vande Lotringen, soe is onder de selve Loreynosen oft Lotringen geweest eenen soldaat die opten hogen toren van Sinte Peters kercke tot Oerschot Glom ende ginck sitten opten pinnaeckel van de peu ende dickwils omkerende, syn handen ende voeten slaende, syn hoeft trouwende ende gelyck van beneden offer een grote crayedad e geseten overmidts de hoochde.

Ut supra:

Opten voerscreven XVIIe is de voerscreven soldaet daer wederom opgeclommen ende geseten als boven, hebbende een groot houten cruys daerboven op gesteecken, dwelck hy tsavonten tusschen lichten ende donckeren daer wederom aff haelden, ende wederom daerop gaen sitten wesende soe donker datmen hem nauwlyx toste gesien.

Moblen inde kerck gepreserveert:

Liggende den voerscreven leger is het volck met hennen meublen soe verre sy vermochten inde kerkcke geweecken, die sy daer preserveerden ende metten beesten elders.

Huysen affgebrant:

Daer syn oyck twee huysen by het leger affgebrant, het een van Janen Geenen tot Boterwyck ende het ander van Yenwenen Willemsen tot Spooronck.

Requeste aen zyne excellentie den ouden graeff van Mansffelt gepresenteert:

Opten voerscreven XVIIe hebben wy requeste gepresenteert aende voerscreven excellentie om snocheande te hebben vande maentlycke taxen ymmers ter tyt toe de schade geliquideert soude syn, ende en is nyet geapostilleert en geresolueert datmen de schade bij specie bij maniere van certificatie soude stellen ende alsdan solliciteren.

Leger van Oerschot vertrocken:

Opten XVIIe is zyne excellentie met het voerscreven paert vande leger (het andere part ende reste vande leger tot Herpen gelaten hebbende ende het geschut binnen de stadt Grave) van Oerschot opgetrocken in de vroeghen mergenstont ende nedergeleeght bij Herentals.

Raemsdonxe schanse:

Opten selven dach eenen oploper van Luchtenborch omme de schanse vande Berge te, camen slichten tot Raemsdonck, daeraff den taux der

pyonieren was voer Oerschot 57.

Prys van coren:

Het coren heeft tamelyck te krijgen geweest, den rogge tvat viertien ende vyfftien st, de gerst van gelycken, de haver min, het vleesch goet ruytvleesch ende calffvleesch twee blancken, het schapenvleesch twee st. ende drye blancken eenen stoter oyck daer nae dat goet was, eenen pot biers eenen braspenning.

Prys van gelde:

Het geld was gaende den nobel IX gid., den ducaet VIII gld. V st., den angelot V gld. XVIII st., ende insgelyck eenen gouden reaal, den halven naer advenant, den galt gulden II gld. XVIII st., den philips gld. III gld., den gouden carolus II gld. den rijder II gld. II st., milrose IIII gld., het Spaens pistolet ende francke ende keyzers crone III gld. X st., het ytalians II st. min, den silveren philips daelder II gld. XV st., den ryx II2 gld., den Staten II gld. IIII st, den carolus XXXVIII st. het halff vyerijseren II blancken II penningen, den betselaer ende scrickerborger VII st. metten vlieger, voerts nae advenant.

Schoutet vanden Bosch bijden leger geweest tot Oerschot:

Item opten voerscreven XVe julij is hier oyck bij gecomen de hoghe schoutet vanden Bosch, den heer van Helmont vande Steegden, Reys ende vele anderen tsamen met een deel vande peert ende voetvolck vanden Bosch ende gasten ons oyck den cost, ende syn vertrocken den XVIe, ende aenden selven gesupplieert synde van dipieck, seyden inde macht van zyne excellentie te wesen, daerbij vuegende dat de selve excellentie verre buyten syne geloofte was gaende, gemerckt be- looft hadde vuyter Meyeryen te trecken ende die nyet te beschadigen, contrarie is nochtans gebleecken (Godt betert) non forts, met moet eenen moet grypen, ter quade merckt salmen wel teren.

Dleger van Oerschot tot Tielen toe getrocken:

Opten XXe is de voerscreven Dachverlies met Jannen Ghysberts van Broecheven peert wederom comen, dleger tot Tielen ende bij Herentals getrocken hebbende, willende oyck betalinge hebben vande assignatie vande somme van 161 gid. 12 st..

Dachverlies ordinantie gethoont van officie:

Opten selven dach heeft hy hier wederom ordinantie van syn schout van Kemplant gethoont, van zyne excellentie bij apostille opte reweste getekent de data 18 july tot Herentals.

Boxhorn commis; seeckere wagens:

Opten XXIIe brieven gecomen vande raetsheer Boxhorn commissen vande vivres ter ordinantie van marquis de Wartboy, omme Kempelant terstont te furneren vuyten selven quartiere XVIII wagens ende een kerre, de wagens met drye ende kerre met twee perden wel gespannen omme den XXIIIe te wesen ten Bosch, ende alleenlyck gesonden eenen wagen van Straten ende Aerle, ende int wederom comen Dirck Nelissen pert genomen.

Clusius rekeninge:

Opten selven dach is Dachverlies ter oirsaecke van dyen tot Eyndoven geweest. Ende Henrick Ekerschot et Sgraets tot Eyndoven omme de rekeninge van Clusio te aenhoren, maer soe tot Eyndoven seeckere ruy-

teren waeren, alsoe voerde poorte gebleven.

Vele voetvolckx tot Orten inde kerck gecomen; ende vertrocken: Opten XIX july syn byden Bosch tot Orten inde kercke gecomen ontrent 13en vande volcke vuyten leger van zyne majesteyt van Herpen, ende gelegen hebbende totten XXXe julij syn de Spaegnaerden vertrocken naer dander leger byden Graeve, de rest blyvende liggen tot den IIE novembris 94.

Raetsheer Boxhorn wagens:

Opten XXVe is Jan de Wael gegaen met brieven van recomandatie aende voerscreven raetsheer Boxhorn, tot affdoeninge vande voerscreven wagens, ende gekeert den XXVIIe, heeft tydinge gebrocht dat de twee souden thys blijven vuyt respecte vande geleden schade des legers als anderssins ende twe soude comen.

Wagens geleverd; Dirck Willem Nelis pert genomen:

Opten XXVIIe isser eenen wagen gespannen met drye perden vande vier hertgangen op geenen syde van Straten ende Aerle naerden Bosch ten eynde als boven gevaren, ende int wedercomen Dirck Nelis pert genomen.

Opten selven XXVIIe ende XXVIIIe eest zeer nat weder geweest want aen malcanderen regenden.

Schout ende secretaris van Turnout beslotenen brieven gepresenteert.

Opten lesten july is de schoutet ende secretaris van Turnout hier doer comen nae dleger, ende my seeckere beslotenen brieven adresserende aende magistraet gelaten ter cause datmen die hen soude computeren, tenderende tot betalinge van tgene de prior van Hungarijen daer int jaer 85 heeft verteert met syn volck.

Márquis de Wartboy om wagens te hebben:

Opten selven dach Dachverlies gecomen doer recomandatie vande marquis de Wartboy, omme te hebben vande Kempen seven wagens dackstroy ende seven wagens staken omme de reste vande leger liggende tot Orten daermede te boeijen ende hatten. Daeraff onsen taxe met Oestelbeers, Middelbeers, Vessem ende Wintelroy is geweest twee wagens dackstroytz ende twe voeder staken.

(wordt vervolgd)

```

#*****
: Van 2 juni tot 15 aug. wordt in het Noord-Brabants
* Museum, Bethaniëstr. 4 te 's-Hertogenbosch, een ten- *
* toonstelling gehouden met het onderwerp "Kloosters *
* in Brabant". Deze expositie betreft de kloosters van *
* de Norbertijnen uit Heeswijk, de Norbertinessen uit
* Oosterhout, de Kruisheren uit Uden, de Augustinessen *
* uit Deursen, de Franciscanessen uit Oirschot, de Cla- :
: rissen uit Megen, de Capucijnen uit Velo en Den Bosch, *
: en de Carmelieten uit Boxmeer. Hetmuseum is dagelijks :
: geopend van 10.00 tot 17.00 uur, in de weekeinden van =
: 13.00 tot 17.00 uur. De toegang is gratis: *
*****

```

V. a. DE OORKONDEN VAN BEST EN OIRSCHOT VANAF DE 14e EEUW

(vervolg)

33a. OORKONDE VAN HERTOG JAN II
24 juni 1305

Auth. afschrift van vidimus: R.A. N.B., Archief van de Raad van Brabant, losse processtukken, voorlopig inventarisnummer 55.

N.B. Vergelijk deze akte met oorkonde nr. 33, gepubliceerd in *Campania*, jaargang II, blz. 18-19. Het blijkt hier om dezelfde tekst te gaan, die echter in het geval van de 18de-eeuwse kopie uit het oud-administratief archief van Best en Oirschot in andere bewoordingen is gesteld dan hieronder, wellicht tengevolge van de vertaling uit het Latijn.

Allen ende eenen yegelijcken dye de tegenwoordige brieven sullen sien oft hooren lesen; Anselmus van Baest, deken van de kercke van Sinte -Peter tot Oirschot, des bisdoms van Luydick: Saluyt in den Heerel Kennelijck sij ulieden, dat wij hebben gelesen ende ingesien seeckere brieven van den doirluchtichsten prince Johan saeliger gedachtenisse, bij der gratiën Godts hertoghe van Lothrijck, van Brabant ende van Limborch, geheel ende ongescheynt ende vrij van allen achterdencken, ende met sijnen segele besegelt, behelzende den innehout dye hier is volgende. Alle tegenwoirdige ende toecomende dye dese tegenwoirdige sullen sien oft hoiren lesen; wij, Johan, bij der gratiën Goidts hertoghe van LCithrijck, van Brabant ende van Lymborch, doen condet, erkennende dat wij aen onse welbeminde luyden van de gehuchten van Aerle, van Best ende van Gunterslaer ende hunne mede -naebuiren seeckere gemeynte tusschen den paele geheeten gemeynelijck die Laecke ende de straete in Heerbeke gheleghen, bestaende soo in velden als in bosschen, natten ende drooghen, tot onsen ende onser geseyde luyden profijte hebben gegeven ende mits desen geven, om bij deselve luyden ende hunne naecomelighen te hebben ten erffrechte ende te houden voir eenen jaerlijcken ende erffelijcken chijs van drye ponden, aen ons ende naer ons aen onsen erffgenaemen ende successeuren bij deselve luyden ende hunne naecomelighen alle jaer in den feestdaeghe van Alderheylighen te gheven ende te betaelen, voor welcke gemeynte de ghemelte onse luyden ons tweehondert ende vijffstich ponden ten voirlijve ten vollen hebben betaelt. Aen welcke onse voirgenomde luyden van de gemelte gehuchten wij hebben geotroieert ende toegestaen, gelijk wij octroyeren ende toestaen bij desen, dat sij van de gemelte ghemeynte vrijelijck soo veel sullen mogen vercoopen ende ten jaerlijcken chijsse uytegeven, dat sij daarvan wederom connen ontfanghen de ghemelte somme van tweehondert ende vijffstich ponden ende dat sij daeruyt de somme van

den ghemelten chijs van drye ponden jaerlijcx connen ontfangen ende beuren gelijk hun dienstich sal dunken te wesen. Daerenboven vergunnen wij aen deselve onse luyden, dat sij de geseyde gemeynte open, nyet beslooten noch beheymt, gelijk se leyt ende tevooren heeft geleghen sullen houden ende moghen houden voir het toecomende, ende dat sij in de gemelte gemeynte, soo oopen sonder besluyten ende beheymen liggende, het gevonden vee ende beesten van vreemden gehuchte oft vreemde gehuchten vrijelijck sullen mogen arresteren ende houden, 'twelck men ghemeynelijck schutten noempt, ende daarvan nemen eene amende van vijff schellingen, van deweleke sullen commen ende moeten commen twee schellingen ons, twee schellingen aen de geseyde gehuchten, ende twaelf denieren aen den officier van de geseyde gehuchten hebbende sulcken officie van arresteren. Ingevalle oock yemant van de inwoonderen van de voirs. gehuchten van Aerle, Best ende Gunterslaer nyet en woude betalen sijn contingent in den voirs. voirlijve, ons voir de voirs. gemeynte betaelt, ofte in den voorgenoemden jaerlijcken ende erffelijcken chijs, aen ons daeruyt jaerlijcx te betalen, soo sullen d'andere onse luyden van deselve gehuchten aen dyen ofte aen deghenen dye hunne contingenten in het voirnoemt voorlijff ofte chijs nyet en sullen willen betalen, de voors. ghemeynte ende het gebruyck van dyen met onse autoriteyt crachtelijck mogen verbieden. Van welcke gemeynte ende gebruyck van dyen wij onse voorgenoemde luyden ende hunne successeuren geloven, voor ons ende voor onse erffghenaemen ende successeuren naer ons, tegen alle degene dye hun stooren ofte ongelijck doen in het voorseyde voor te staen ter goeder trouwen ende te beschermen. Is daerenboven bedonghen, dat Wouter geheeten Taijart voir sijne goeden gelegen ten Hulse ende in Woensele voor het gedeelte derselve goeden sal weesen deelachtich ende mede parteren van deselve gemeynte, tsaemen met onse voorverhaelde luyden, ende dat denselven Wouter ten opsicht van de genoemde goeden de gemelte gemeynte sal gebruycken, tsaemen mette geseyde onse luyden, op dye maniere ende forme als de geseyde onse luyden deselfde gemeynte sullen gebruycken. In oirconde ende tot crachte van eeuwige vasticheyt van 'sgeens voors., hebben wij goetgevonden onsen segel desen brieven aen te hangen. Gegeven in't jaer ons Héeren duysent dryehondert vijffve, in den feestdaeghe van den heyligen Joannes Baptista. Tot getuygenisse van welcke lesen ende insien wij onsen zegel doen dese copye oft overschrijven hebben willen aenhangen. Gegeven in het jaer nae de geboorten des Heeren duysent vierhondert veertien, den vier ende twintigsten dach van september, Ende was uythangende dobbelen steert, waeraen men noch sach een stuck van eenen segel van groene wassche. Gecollationeert dit translaet tegens 't origineel vidinus in parquement, geschreven in Latijnsche taele, is daermee nae den sinne bevonden te concorderen bij mij Henrick Leermakers, openbaer bij den Edele Rade van Brabant geadmitteert notaris, tot Oirschot residerende.

Quod attestor, H. Leermakers.

VI. OUDE TOPONYMICA

Dit hoofdstuk zal in de volgende aflevering worden voortgezet.

VII. GENEALOGICA

1. VELDHOVENSE GESLACHTEN VAN DER HEIJDEN (VERHEIJDEN) 1673 - 1921
(Gegevens, verzameld uit de doopboeken respektievelijk geboorte-
registers van Veldhoven, chronologisch geordend per ouderpaar.)
(vervolg)

THEODORUS VAN DER HEIJDEN (Z) X ANTONET RENDERS
12- 2-1895 Antonet Cornelia get. A.Maas, F.van Kemenade
25- 1-1896 wilhelmina ^{It} W.de Vries, A. Maas
31- 3-1897 wilhelmus Cornelis ^{IV} G.Bazelmans, W.de Vries
17- 3-1898 wilhelmus ⁹¹ P.J.Keeris, A. Scheutjes
12- 3-1899 Arnolda Cornelia ^{TI} W. de Vries, H.Bazelmans
19- 3-1900 wilhelmus Cornelis ^{ti} Josephus W. de Vries, An Maas
17- 6-1901 Arnolda Cornelia ^{II} P. Verhoeven, W. de Vries
4- 9-1902 Anna Cornelia ^{III} A. Maas, W. de Vries
20- 7-1905 Anna Cornelia ^{IV} D.van Lotringen, H.Janssens

ARNOLDUS VAN DER HEIJDEN (V) X JOHANNA MARIA VAN BEERS
9- 5-1904 Antonius Franciscus get. J.J.van de Ven, M.van. Keme-
nade

ADRIANUS VAN DER HEIJDEN (Z) X HENDRIKA VAN DER SANDEN
28- 3-1912 Albertus get. W.van Santvoort, F.Louwers
3- 5-1914 Henricus Adrianus ^{TR} W.van Santvoort, J.M.Jansen
19- 8-1915 Maria Paulina ¹⁹ R.J.Tops, M.van Helmont

LAUWERENTIUS VAN DER HEIJDEN (Oe) X ELISABETH ACNES VAN GERWEN
25-11-1917 Josephus Martinus Maria get. P.R.de Vroom, F.de Vroom
27-12-1918 wilhelmina Helena ^{tv} F.de Vroom, J. Ooms
19- 3-1920 Martinus Josephus Maria ^{IV} A. van der Heijden, F. de
2- 4-1921 Helena Agnes Maria F.de Vroom, E.A. van der
Waerden

N.B. Dit gezin heeft. zich na 1921 verder uitgebreid.

ANTONIUS VAN DER HEIJDEN (V) X JOSEPHINE MARIA CORNELIA
18- 5-1920 Theodorus Johannes VAN BUUL get. Th.van Buul, F. Bijnen
22- 6-1921 Rosalia Johanna Th.van Kruisdijk, L.van
Doorne

HENRICUS VAN DER HEIJDEN (V) X CATHARINA WILHELMINA HEN-
DRIKS

21- 6-1920 Alberdina Allegonda get. J.van Laarhoven, H.Daamen
N.B. Dit gezin heeft zich na 1921 verder uitgebreid.

Gegevens uit de periode na 1921 worden verondersteld bekend te zijn.
Voor nader onderzoek bent u, tijdens de normale kantooruren, van
harte welkom in de lokaliteiten van het Streekarchivariaat, Toren-
straat 1, Oirschot.

2. ECHTPAREN VAN CROONENBURG van 1620 tot 1972, door A.B. van Cronen-
burg, Rotterdam

Zie hoofdstuk XI: Lezers leveren hun bijdrage, nr. 2, blz. 83.

3. GENEALOGISCHE FRAGMENTEN
uit de protokollen van vrijwillige rechtspraak in het oud-rech-
terlijk archief van Oirschot en Best

De oudste generatie staat geheel rechts; de jongste geheel links.
De getallen onderaan duiden op jaartal en folionummer van het proto-
kol (het inventarisnummer is niet vermeld).

1. VAN AELST

(gehuwd met:)

1.				Jan	
-			Matheus (t1584)	"	X Mariken
3.		Jan	"	it	
4.		Symon	"	"	
5.	Jan	n	"	"	
6.		Agatha	"		X Jan. Jan Haex
-				Jan	
8.			Cornelis -4	" - - - -	X Elisabeth Marten Pe- ter <u>Goossens ft16041</u>
9.		- - - -	N - - - -	L Symon	

Symon

10.			Jan	f,	
11.		Jan	"	"	X Dircksken Adriaen Hentick Ansems van <u>Beerendonck</u>

1. 1584/142; 1599/142
2. 158⁴/₁42; 1599/142
3. 1584/142
4. 1584/142; 1599/142
5. 1605/1
6. 158⁴/₁42
7. 1604/442
8. 1604/442
9. 1631/432
10. 1631/432
11. 1631/432

A. van der Meulen,
Zilvermewuilaan 17, Eindhoven

(wordt vervolgd)

VIII. HUIZEN EN HUN BEWONERS TE OIRSCHOT
VAN DE ZEVENTIENDE TOT DE TWINTIGSTE EEUW

(vervolg)

37. "koestraat 5 ; sektie F5 0 8 8"

In de verpondingsregisters van de herdgang kerkhof worden de volgende eigenaars vermeld.

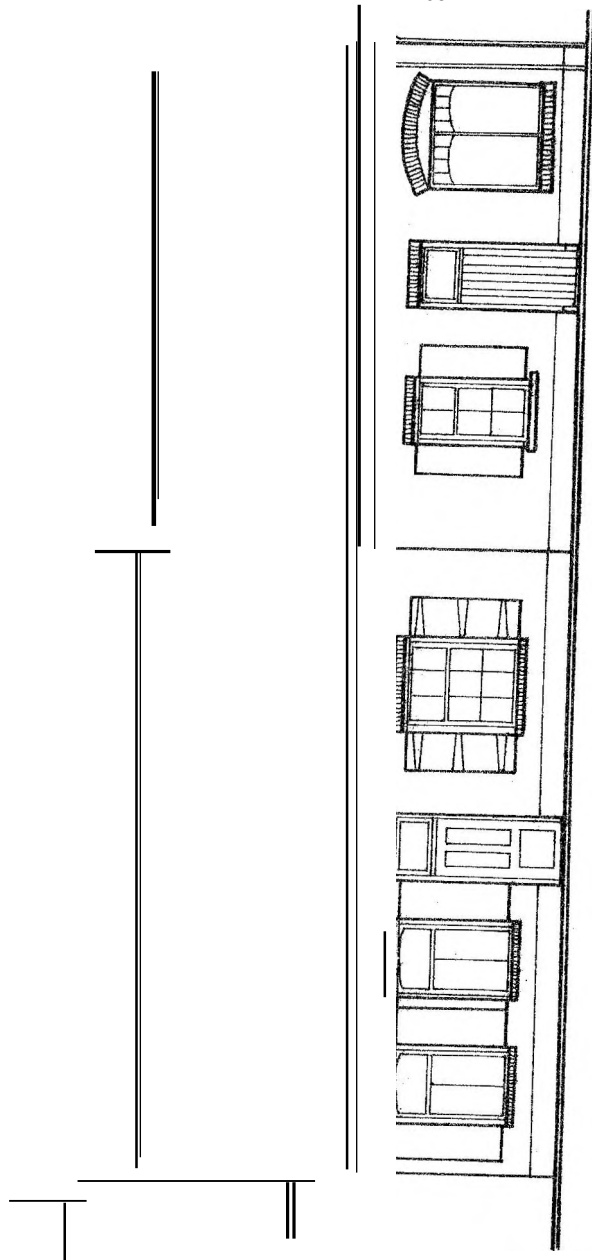
- A. BERNAERT JAN KEMPS circa 1630
- B. ADRIAEN LEENDERTS VAN GESTEL, gehuwd met
JENNEKEN KEMPS 1670
"Beyde de cleyne woningen"
aanslag: 1 g. 8 st.
1701: aan Peter Jans den Bruynen de ene helft
= Koestraat
aan Aert Jans van Roij de andere helft
= Koestraat 7
verpondingsboek nr. 1, fol. 68, 69
- C. PETER JANS DE BRUYN 1701
"Van een woninksken van Jenneken Kemps aghter aen
den Rooden Leeuw, met den hoff soo die aengelegen

is, groot 31 roeyen, is 14 st.; en van Jan Jans van
de Ven regel 5 st. voor de voorschreven woninghe,
samen 19 st."
verpondingsboek nr. 1, fol. 68v

- D. JAN VAN LEUVEN en ARNOLDUS VAN LEUVEN 1710
" 't Huysken metten hoff"
grootte: 31 roeden
aanslag: 19 st.
1732: aan Jan Jans van de Ven
roede van "den hoff"
nieuwe aanslag: 18 st. 8 p.
verpondingsboek nr. 2, fol. 56, 59
- E. DE WEDUWE van ARNOLDUS VAN LEUVEN
- F. MARIA, dochter van ARNOLDUS JANS VAN LEUVEN 1771
- G. LAURENS VAN LEUVEN, bij successie
- H. PETERNEL VAN DUN, weduwe van LAURENS VAN LEUVEN
" Het huysken met den hof"
grootte: 3 roeden
aanslag: 18 st. 8 p.
verpondingsboek nr. 3, fol. 74v; nr. 4, fol. 51;
nr. 5, fol. 51; nr. 6, fol. 48

In de kadastrale leggers van Oirschot vindt men de volgende eigenaars:

- I. JAN VAN LEUVEN 1832
Artikel 399
Sektie F 623
"Huis, schuur en erf"
grootte: 1 roede 8 ellen
Sektie F 624
"Tuin"
grootte: 99 ellen
+ 1877 verkoop
- J. WILHELMUS SCHEEPENS + 1877
Artikel 2851
Omschrijving als onder I
1897 verkoop
- K. GIJSBERTUS JOHANNES DE ROIJ, schoenmaker;
MARIA C. DE ROIJ 1897
MARTINUS VAN DEN BROEK, onderwijzer
Artikel 3851
1902: vereniging van sektie F 623 en F 624
Daarna: sektie F 3198
"Huis, stal en tuin"
grootte: 2 A 7 CA

- L. GIJSBERTUS JOHANNES DE ROIJ, schoenmaker
Artikel 4243
Sektie F 3198
"Huis, stal en tuin"
grootte: 2 A 7 CA
1951: veiling
- M. CORNELIS HERMANS 1951
Artikel 6448
Sektie F 3198
"Huis, stal en tuin"
grootte: 2 A 7 CA
1957: verkoop
- N. ANTHONIUS JOANNES HERMANS 1957
Artikel 6996
Kóestraat 5, Dirshot
Sektie F 3198
"Huis, stal en tuin"
grootte: 2 A 7 CA
1966: verkoop van 4 CA naar artikel 6440
Nu: sektie F 5088
"Ibis, tuin en schuur"
grootte: 2 A 3 CA
- 38. "Kóestraat 7 ; sektie F4 7 0 1 "**
- In de verpondingsregisters van de herdgang kerkhof worden de volgende eigenaars vermeld.
- A. BERNAERT JAN KEMPS circa 1630
- B. ADRIAEN LEENDERTS VAN GESTEL, gehuwd met JENNEKEN KEMPS 1670
- C. AERT JANS VAN ROIJ, "hoymeester" 1701
Van Jenneken Kemps 14 st. en van Jan van de Ven 5 st. voor "één van de 2 cleyne woninkskens ende den hoff soo die den anderen aengelegen is"
grootte: 31 roeden
aanslag: samen 19 st.
verpondingsboek nr. 1, fol. 74; nr. 2, fol. 63v
- D. DE DRIE KINDEREN VAN AERT VAN ROIJ 1732
- E. ADRIAEN AERTS VAN ROIJ EN JAN AERTS VAN ROIJ 1761
- F. GUILIAM ROIJAKKERS, bij koop 1769
"De woninge met den hoff in de Koestraat"
grootte: 31 roeden
aanslag: 19 st.
veipundingsboek nr. 2, fol. 63; nr. 3, fol. 73; nr. 4, fol. 51

- G. JENNE-MARIA HAGELAARS, bij koop 1778
- H. GIJSBERT EN PETER BEECKMANS, bij koop 1785
- I. MARIA ROOSKENS, weduwe van PETER BEECKMANS 1797
"De woninge met den hof in de Koestraat"
grootte: 3) roeden
aanslag: 19 st.
verpondingsboek nr. 4, fol. 51; nr. 5, fol, 51
- J. JOHANNES STIJVERS, gehuwd met MARIA DELIANA HOPPENBROUWERS 1798
"De woning met den hof in de Koestraat"
grootte: 51 roeden
aanslag: 19 st.
verpondingsboek nr. 5, fol. 49; nr. 6, fol. 47
- K. JACOBUS HOPPENBROUWERS 1808
"De woning met den hof in de Koestraat"
grootte: 31 roeden
aanslag: 19 st.
1807: van Johannes Stijvers:
"huys en hof in 2 parcelen"
grootte: 10 roeden
aanslag: 2 g.
Beide woningen vormen tijdelijk één geheel. De laatstgenoemde wordt later weer afgesplitst (nu Koestraat 9 - 11, behandeling in de volgende aflevering).
verpondingsboek nr. 6, fol. 46v
- In de kadastrale leggers van Oirschot vindt men de volgende eigenaars:
- L. DE WEDUWE VAN JACOBUS HOPPENBROUWERS 1832
Artikel 247
Sektie F 625
"Huis"
grootte: 1 roede, 7 ellen
Sektie F 628
"Tuin"
grootte: 4 roeden, 31 ellen
Van de tuin worden 2 roeden 30 ellen verkocht naar artikel 1413
- M. PETRUS VAN DEN BFRKT, smid
Artikel 1949
Sektie F 625
"Huis"
grootte: 1 roede, 7 ellen
Na hermeting in 1872:
Sektie F 2242
"Huis en erf"
grootte: 1 roede 13 ellen

- Sektie F 2046 (ged. F 628)
"Tuin"
grootte: 2 roeden, 1 el
- N. CORNELIS WAGEMANS 1892
- O. WILHELMINA VAN DEN BERK' 1907
Artikel 4233
Sektie F 2242
"Huis en erf"
grootte: 1 A 13 CA
Sektie F 2046
"Tuin"
grootte: 2 A 1 CA
1918: verkoop
- P. CATHARINA VAN BEURDEN, weduwe van HENDRIK KEMPS, winkelierster 1918
Artikel 4706
Sektie F 2242
"Huis en erf"
grootte: 1 A 13 CA
Sektie F 2046
"Tuin"
grootte: 2 A 1 CA
1937: veiling
- Q. CORNELIS ADRIANUS BOGMANS, schilder 1937
Artikel 5807
In 1954 worden sektie F 2046 en F 2242 verenigd.
Daarna: sektie F 4245
"Huis, erf en tuin"
grootte: 3 A 14 CA
In 1961 wordt 45 CA tuin verkocht naar artikel 6726.
Daarna: sektie F 4701
"Winkelhuis, tuin en schuur"
grootte: 2 A 69 CA
1963: verkoop
- R. PETRUS WALTHERUS GERARDUS BOGMANS, kapper 1963
Artikel 7597
Koestraat 7, Oirschot
Sektie F 4701
"Winkelhuis, tuin en schuur"
grootte: 2 A 69 CA

IX. HET SLOTJE TE BLAARTHEN

(door A. van Run, Veldhoven)

Op 3 juli 1784 werd voor Franciscus van der Leen en Jan van den Heuvel, schepenen van Blaarthem, overgedragen "het Slotje" (1) zijnde "een huijzinge, schuure, stallinge en hoff met deszelfs gragten" gelegen binnen Blaarthem, met een aantal landerijen en een Clamptiende (2). De overdracht geschiedde door jonkheer Johan de Voocht, te Tongelre woonachtig, als gemachtigde van:

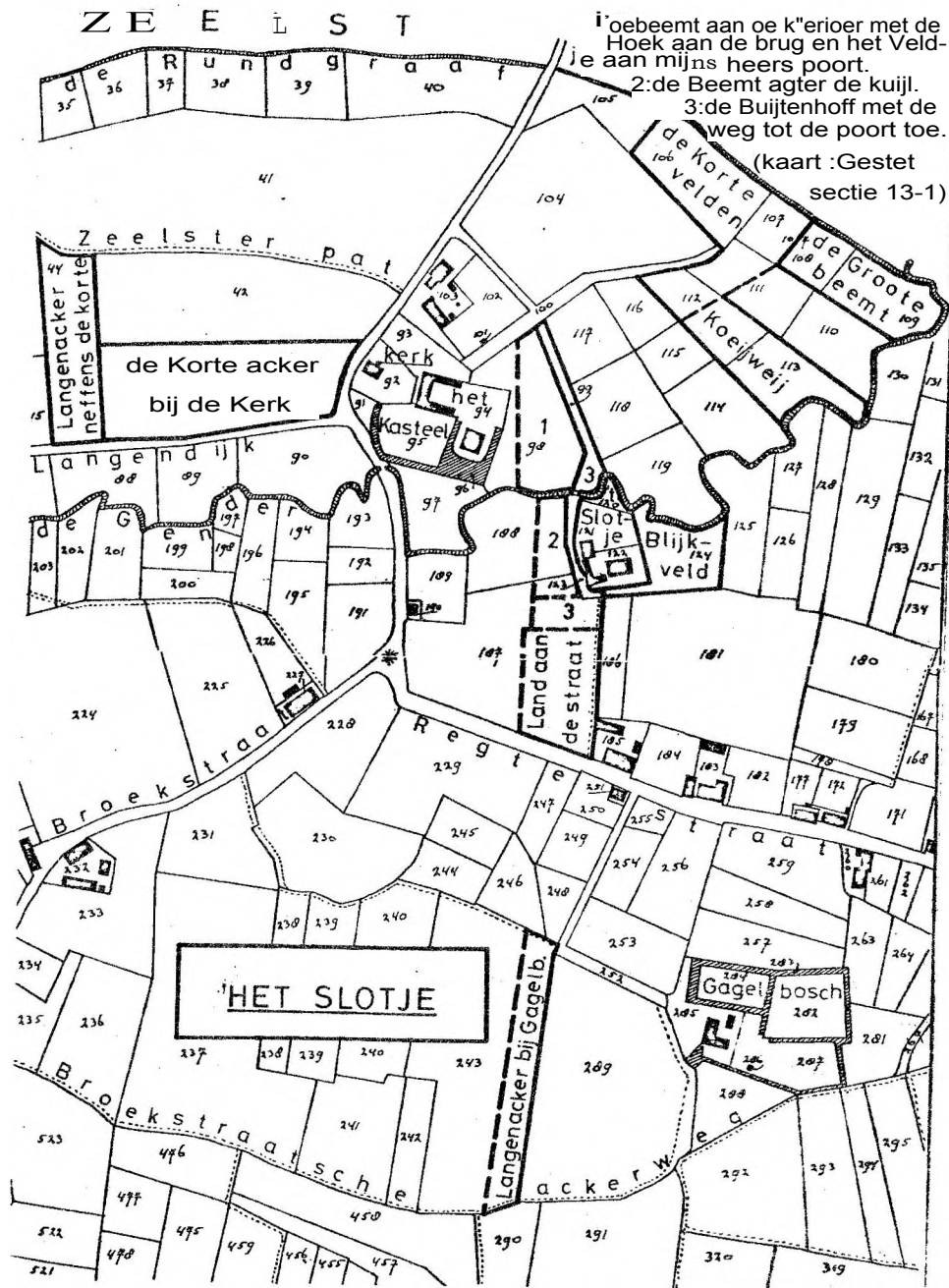
1. J.F. Baronesse van Scherpenzeel, vrouwe van Mierlo, Hout en Broek, Dreumel en Westeraem, douarière en boedelhoudster van wijlen J.L.C. Baron de Heusch, in leven Heer van Zangrije, Gelijk en Eijgenbilsen, etc. etc.;
2. Adriaan Arnold Baron de Heusch, Heer van Zangrije, Gellik en Eijgenbilsen, etc. etc.;
3. Marie Gerrit Carel Baron van Scherpenzeel de Heusch;
4. de drie eerstgenoemde personen namens de twee nog minderjarige kinderen van genoemde wijlen J.L.C. Baron de Heusch.

De machtiging werd op 15 juni 1784 op het kasteel van Zangrije door de drie genoemde personen ondertekend (3). Het Slotje was hen aangekomen bij deling uit de boedel van wijlen Maria Magthilda Baronesse de Bausel, douarière de Heusch.

Het goed werd overgedragen aan Theodoor Jean Laurent del Marmol, raadshoer in de Souvereine Raad van Brabant te Brussel, als vader en voogd van en ten behoeve van zijn minderjarige zoon, Theodoor Jean Laurent del Marmol van Eijck. Deze was erfgenaam van wijlen Franciscus Hyacinthus Baron van Dongelbergen en had op grond hiervan al het Kasteel met toebehoren in zijn bezit. Hier werd dus het Slotje aan toegevoegd. De lijst van goederen vermeldt:

1. "het Slotje" volgens kohier der verpondingen 2 loopense 12 roe (belendende percelen: aan de ene zijde de Gender; de andere zijde Martellus Vogels c.s.; het ene eind en het andere eind goederen in deze);
2. de Langenacker bij 't Gagelbosch, 3 lop. 6 roe (belendende percelen: Johan Raassens; de verkrijger; de Armen van Blaarthem en Gestel; dezelfde);
3. de Korte acker bij de Kerk, 8 lop. 18 roe (belendende percelen: Mattijs van den Oever; de gemene straat; de Langendijk; de verkrijger);
4. de Langenacker neffens den korten, 3 lep. 41 roe (belendende percelen: als het vorige perceel);
5. het Land aan de straat agter den hoff met den hoffweg, 3 lop. 34 roe (belendende percelen: de erfgenamen jonkheer De Voocht; Martellus Vogels c.s.; de gemene straat; de verkrijger);
6. de Buijtenhoff met de weg tot de poort toe, 1 lop. 23 roe (belendende percelen: de erfgenamen van de heer De Voocht; de verkrijger; goederen in deze; dezelfde);
7. het Beentje agter den Kuijl, 1 lop. 21 roe (belendende percelen: de erfgenamen van jonkheer De Voocht; goederen in deze; dezelfde;

- de; de Gender);
- s. houtgewasch aan de Gender, 13 roe (belendende percelen: de Gender (ler; verder rondom goederen in deze);
  - !). het Blijkveld op den Gender, 2 lop. 15 roe (belendende percelen: Mr. J.B. Molemakers; goederen in deze; de Gender; de weduwe Hendrik van Gennip c.s.);
  10. de Langendijk beemt, 4 lop. 40 roe (belendende percelen: Mattijs van den Oever; juf fr. Anna de Creft; de Gender; de Langendijk);
  11. de Grootte beemt, 4 lop. 38 roe (belendende percelen: de verkrijger; Adriaan Scheepens; de Gender; de verkrijger);
  12. de Korte velden, 4 lop. 26 roe (belendende percelen: de verkrijger; de Runtgraaff; goederen in deze; de verkrijger);
  13. de Koeijweij, 3 lop. 40 roe (belendende percelen: de verkrijger; dezelfde; de Gender; goederen in deze);
  14. de Beemt over de Gender met de hoek aan de Brug en het veldje aan mijnsheers poort, 3 lop. 46 roe (belendende percelen: de verkrijger; dezelfde; de Gender; goederen in deze).
- Al deze goederen waren belast met:
- a. 2 chijnsen van 1 stuiver 8 penningen en 6 stuiver 2 penningen aan de Domeinen van Brabant in het chijnsboek van Oerie;
  - b. een chijns van 1 stuiver 8 penningen aan het huis van Orange en Nassau;
  - c. een rente van 18 stuiver aan de Armen van Blaarthem en Gestel;
  - d. een chijns van 1 stuiver 8 penningen aan de Episcopale goederen te 's-Hertogenbosch.
- Verder werd overgedragen een Ciampdiende, die geheven werd binnen Blaarthem, van ouds genaamd Bausels Tiende. De koopsom van het geheel was 3200 gulden. Het onroerend goed en de tiende waren verhuurd voor 100 gulden per jaar aan de bewoonster van het Slotje, Elisabeth Louwers, weduwe van Simon Donkers, die zoals te doen gebruikelijk ook alle 's lands-endorpslasten moest betalen. Gebruikmakend van de bovengenoemde belendende percelen en van het Maatboek van Blaarthem (4) is het mogelijk de ligging van de percelen aan te geven. Op een hiernavolgende kaart, een gedeelte van de kadasterkaart van 1832 (Gestel, sectie B, blad 1) (5), zijn alle in de transportakte genoemde percelen dik omljnd aangegeven, behalve de Langendijk beemt, die buiten het bereik van dit kaartje valt. Met kleine cijfers zijn de perceelsnummers uit de kadastrale leggers van 1832 ingetekend (de Langendijk beemt heeft de nummers 61 en 62). Daar een gedeelte van de getransporteerde percelen grensde aan percelen, die reeds in het bezit van de heer Del Marmol van Eijck waren, zijn deze niet in het kadaster samengevoegd tot grotere percelen. Waar dit is gebeurd is de dikke omljning gestreept; de begrenzing van de percelen met grote cijfers 1, 2 en 3 is zodoende globaal, doch wel in overeenstemming met de opgegeven belendende percelen en grootten. Het perceeltje genaamd Houtwasch aan de Gender, 13 roe, is niet precies te lokaliseren, mogelijk is het identiek met het perceel kadastraal nr. 120. Bij het opmaken van het kadaster in 1832 waren alle op 3-7-1784 getransporteerde percelen nog in het bezit van de heer Del Marmol van Eijck. De fa-

mille Donkers is na het transport op de hoeve blijven wonen minstens tot 1813 blijkens een in het protokol liggende brief gedateerd 31-7-1813, waarin de president van het tribunaal ter eerste instantie van het arrondissement Eindhoven aan notaris J. de Wit te Veldhoven verzoekt om een afschrift uit het transportboek van Blaarthem "betrekkelijk de overdragt van de hoeve thans door Donckers bewoond en in den jare 1784, july 3, aan den Baron del Marmol overdragen". Deze brief is ondertekend door "? van Velthoven" (6). Voor de overige percelen, die op het kaartje voorkomen (en verder met het Slotje niets van doen hebben) volgt hieronder een lijst van de kadastrale perceelsnummers en de perceelsnamen, zoals die in het transport-protokol van de dingbank Veldhoven-Zeelst-Blaarthem R 22 t/m 37 en in het Maatboek van Blaarthem voorkomen. In vervolgen op dit verhaal zal ook de ligging van het overige goed onder Blaarthem van Maria Magthilda Baronesse van Bausel, douarière de Heusch, worden gegeven, evenals dat van Baron van Dongelbergen (het Kasteel met toebehoren), het Ooievaarsnest van de erfgenamen van Hendrik Bartels van der Waarden, het bezit van de Graaf van Borggraaff aan de Langendijk, en het Gagelbosch met toebehoren. Het laatste zal wel wat moeilijkheden opleveren, daar dit goed al op 23-7-1711 werd gedeeld door de erfgenamen van Anthony van Eijck en vervolgens in verschillende andere handen is overgegaan.

Referenties:

- (1) zie ook: M.J. v.d. Berg in "Oud Eindhoven", voorstudies tot de geschiedenis van Eindhoven, pag. 114. Interbook International Hugo Jonkers, 1976
- (2) Veldhoven R 28, fol. 10r
- (3) copie: Veldhoven R 28, fol. 9r
- (4) Gestel inventaris nr. G 440
- (5) een copie hiervan werd mij welwillend ter beschikking gesteld door het archief te Eindhoven
- (6) Veldhoven R 28 t.o., fol. 10r

Lijst van perceelsnamen voorafgegaan door hun kadastrale nummers en gevolgd door hun volgnummer in het Maatboek van Blaarthem van 1792.

35 t/m 40 met 40	deel van de Smalbroeken (M88-89)
45	de Papevoort (M90)
90	de Dielisacker over de straat (M93)
93	het voorste veld aan de Kerk (M59)
101 t/m 103	de boomgaard aan de Kerkhoff (deel van M98)
104	de Hoef (M100)
129-130	de Raapacker (M101)
131-132	twee beemden neffens Willem Couwenbergs Booterspaaij (M121)
133	de agterste en de voorste Booterspaaij (M122 + M125)
134-135	de Booterspaaij (M123), Maaij van Wigge velden (M127 + M128)

- 167 : de Mook (M159)
168 : de acker van Ruth Hendriks (M160)
178-179 : de acker in de Booterspaaïj van de weduwe van Doorn (M163)
180 : land agter den hoff van Johanna van der Linden + de Booterspaaïj + de acker in de Booterspaaïj van de weduwe van Doorn (R•1164)
187 : het meest westelijke deel: perceel teulland aan 't Eindje ofwel de dries van Joost Rutten (>1110); op het punt waar Broekstraat en Regtestraat samenkomen stond een lindeboom
deel van 191+195 : Jan van de Gevel veld (M122)
rest van deze percelen + 192
t/m 194 : het groot en het kleijn turfveld (M20-21)
196 t/m 198 : de Kerkbeemt (M23)
226-227 : huis en hof van de schepen Peeter Baselmans
228 : het Klaverpleijn (M208)
229 : de Kuijlenburg (M204)
230 : het Straatje (M205) + het agterste Campke (M206) + de dries bij het huijs van Willem Couwenberg (M207)
231 : huijsplaats van Willem Couwenberg (x•4209) + het voorste Campke agter den hoff (M210)
233 : deels: de Boomgaard (M212)
234 : het Campke aan de Broekstraat (M213)
236 deels : land van Peter Schoofs (M216)
238 : Oeijkens acker (M219)
240 deels : Frans Koolenacker (M222)
241 : Jan Mellens acker met de Loo (M221)
242 : Dirk Jacobs acker (M223)
243 deels : de Streepen 01224)
244 t/m 246 : Aale Verkoijen dries (A4201)
247 : het Kampke aan de poort (M203)
253 : het Kalverveld (M192)
254 : de dries agter het kerkenhuijs (M195)
255 : perceel groes waarop het Rooms kerkenhuijs met een hoekje hoff (M196)
256 : de dries aan 't kerkenhuijs (M194)
263 : de Meusekouw (\4185)
267 : het Cattedestraatje
281 : de Meusekouw (M180)
289 : de acker voor 't huijs (M227)
290 : het Kampke bij de beemden (M259)
291 : het Campke (M258) + land de beemden (M257)
292 t/m 294 : de Bosacker gekomen van 't Gagelbosch (M250-251)
295 : Jonkers acker (W249)
319 : Gijpen acker (M254) + de Draaijboomacker (M252-253)

- 457 : de hoge Thoorn (des Amens Thoorn) (M337)
458 : het Cromveld neffens den Thoorn (4260)
455-456-459 : delen van de Kapperbeemt (M331-334); oorspronkelijk afkomstig van de hoeve de Heskok te Meerfeldhoven, verkocht op 1-5-1710
475 : de hoge Loo (M329)
476 : het agterste Loo campke (M261)
478 : het voorste in de Loo (M321) + het voorste veld in de Vesper (M322) + beemt in de Loo (M323)
523 deels : het voorste Loo campke (M262).

X. LIJST VAN WONINGEN TE VELDHOVEN IN DE 18de EEUW

Dit hoofdstuk wordt in de volgende aflevering voortgezet.

XI. LEZERS LEVEREN HUN BIJDRAGE

1. De parochie van de H. Caecilia te veldhoven onder het pastoraat van Gerardus Verhoeven, 1826 - 1875
(door Th. A. Kuypers)

D. De pastoor en mens Gerardus Verhoeven

(vervolg)

De missie te Best, de drukke voorbereidingen voor de missie in eigen parochie en de consecratie van de kerk waren blijkbaar te veel ineens voor pastoor Verhoeven. De kwaal, waaraan hij in 1830 geleden had, keerde terug en weken lang voelde hij zich niet tot werken in staat. Via de deken van Eindhoven vroeg hij om een assistent en 23 augustus 1845 volgde de benoeming van Wilhelmus van der Pas, geboortig uit Udenhout, tot assistent in Veldhoven. Pastoor en kapelaan konden goed met elkaar overweg en pastoor Verhoeven begon eraan te denken, een lang gekoesterde wens te verwezenlijken. Naar aanleiding van het toegekende rijkssalaris en gevraagd naar zijn gevoelen had pastoor Verhoeven op 4 augustus 1843 aan Mgr. H. den Dubbelden o.a. geschreven: "wenschelijk ware het dus wel, volgens mijn gevoelen, dat Uwe doorl. Hoogw. geliefde te bepalen hoeveel uit dit tractement van Pastoor sjaarlijks aan de kerk moest uitgekeerd worden. Hierdoor zoude ik dan het vooruitzicht hebben mijne kerk nog immer van hare schulden ontslagen te zien, waartoe ik waarlijk andersints weinig hoop zoude koesteren, door dien de inkomsten van de kerk, en die dagelijks nogal verminderen, zoo weinig zijn, dat ik alle bezuiniging moet uitzoeken, en zelfs van mijne eigene gelden bijdragen om hier en daar het noodige te voorzien en de intresten bij te betalen. Daarenboven wanneer wij eens het

zoo ver konde brengen om binnen eenige jaren de kerk van haar schulden te ontheffen, zoude zulks den weg openen om mettertijd hier eenen blijvende kapelaan - welke ik alreeds wanneer ik zulks om het voordeel voor de gemeente niet liet, zoude verlangen - te plaatsens, en denzelven tot minder bezwaar van de gemeente uit de inkomsten van de kerk mede te onderhouden."

De brief eindigde met de verzekering, dat hij alles naar het verlangen van ZDH "letterlijk" zou uitvoeren (Brief in Archief Bisdom). Voorlopig bleef het bij een vrome wens, maar ten gevolge van zijn ziekte begon pastoor Verhoeven serieus werk te maken om zijn wens vervuld te zien. In een brief van 12 oktober 1845 aan Mgr. H. den Dubbelden bedankte hij Mgr. voor het zenden van een assistent. Zijn ziekte beschreef hij als "eene materiële ziekte, welke volgens het gevoelen van den Doctor op mijn zenuwgestel was geslagen, en welke, alhoewel ik hierom niet heb nagelaten mijne gewonelijke functiën te verrigten, nogtans mij eenen hevigen schok veroorzaakt heeft, die door het wegnemen der oorzaak wel voor het grootste gedeelte is verdwenen, maar nog altijd eenige impressie heeft agtergelaten waarvan ik hoop, dat den goeden God mij ook weldra zal gelieven te genezen."

Graag zou hij daarom zijn assistent nog een tijdje willen houden, ja, met goedkeuring van ZDH. zou hij wel een permanente kapelaan willen hebben. Hij herinnerde mgr. aan zijn brief van 4 augustus 1843, waarin hij reeds over een vaste kapelaan gesproken had. Toentertijd was het zijn bedoeling hiermee te wachten tot hij wat ouder geworden zou zijn. Maar daar de parochie jaarlijks groter werd en het erg moeilijk was om bij de minste afwezigheid of ongesteldheid telkens een assistent te vragen, geloofde hij nu, dat hij in het belang van hemzelf en van zijn parochie niet langer moest wachten. Zijn parochie telde nu 700 kommunikanten en viel volgens de rijksregeling in de termen voor een kapelaanstraktement.

Hij had ook met de deken hierover gesproken. Deze had hem geadviseerd naar de bisschop te schrijven. Tot slot deelde hij mee, dat hij met zijn tegenwoordige assistent zeer tevreden was en de assistent had op een vraag daarover gezegd, dat ook hij hier goed den aard had. Als mgr. de kapelanie zou willen oprichten, dan zou hij hem graag als kapelaan willen houden (brief in Archief Bisdom). In een brief van 22 oktober 1845 schijnt Mgr. H. den Dubbelden geantwoord te hebben dat het in de bedoeling lag de assistentie te laten duren tot de pastoor hersteld was. Tevens werden enkele vragen gesteld naar aanleiding van de missie in Best.

Ogenblikkelijk reageerde pastoor Verhoeven in een brief van 28 oktober 1845 aan Mgr. H. den Dubbelden. Om zijn betoog meer kracht bij te zetten schakelde hij zijn huisarts in voor een medische verklaring en verstuurde hij zijn brief via de deken van Eindhoven, die in een begeleidend schrijven aan Mgr. eveneens verklaarde, dat het voor pastoor Verhoeven goed zou zijn een kapelaan te hebben. Op verzoek van ZDH. wilde pastoor Verhoeven wel een korte samenvatting maken van de onderrichtingen, die hij in Best gehouden had, doch hij verzocht niet te behoeven ingaan op vragen over hoe die

oefeningen nog verbeterd konden worden. Hij eindigde met zijn gehoorzaamheid aan de bisschop te betuigen, en mocht de goede God hem van zijn zwakheid in het hoofd verlossen: non recuso laborem (ik weiger de arbeid niet).

Bijgesloten was de volgende verklaring van zijn huisarts J. Smits:
Eindhoven, 27 oktober 1845

Eerwaarde Heer en vriend!

Het doet mij leed, dat ZDH. juist tegen het wintersaizoen Uw Ew. assistent wil verplaatsen, terwijl ik het er voor houde, dat het tot volkomen herstel van uw gezondheid niet alleen, maar ook tot voorkoming van wederinstorting volstrekt nodig is, dat UEw. gezelschap thuis vindt, ik twijffel niet, indien ZDH. geïnformeerd is van de noodzakelijkheid dat UEw. den assistent blijve behouden of dit zal wel vergund worden.

Het is zeer voorzichtig, dat u van tijd tot tijd van de poeders gebruikt, welke ik UEw. gegeven heb, en zoo UEw. van het gebruik van een geheel poeder braakt, moet u de helft hiervan ineens gebruiken. Morgen zal ik U met de boden poeders zenden, de ..... wagt en is ongeduldig.

Ontvangt mijne hartelijke groeten en gelooft

UwEw. dw. dienaar en vriend
(w.g.) J. Smits, med. dr.

Het begeleidend briefje van deken G.W. van Someren luidde:

« Monseigneur,
Ik heb de eer aan UDH. toe te zenden den brief van den Eerw. Heer Pastoor van Veldhoven met een attest van den Hr. Doctor Smitz. Ook ik voor mij deel in het gevoelen, dat het voor ZEW. op den duur goed zoude zijn eenen kapelaan te hebben. Want ofschoon ZEW. aan de gewone bezigheden zich niet mag onttrekken, zoo als ik hem meermaals heb voorgehouden, zoude het nogthans goed voor zijn gestel zijn, iemand bij zich te hebben met wiep hij in vertrouwen kan spreken. Indien dus UDH. het gedane voorstel konde uitvoeren, zou zulks en voor den Pastoor en voor de gemeente ten goede werken. Intusschen mij aan de wijze beschikkingen van UDH. onderwerpende, heb ik de eer met de meeste achting mij te noemen

Monseigneur
Uwer Doorl. Hoogw. ootmoedigsten Dienaar
(w.g.) G.W. van Someren, Deken en Pastoor"

Eindhoven 30 octr. 1845. (Brief en beide verklaringen in Archief Bisdom)

Het antwoord van Mgr. H. den Dubbelden op deze brief is niet bewaard gebleven. In zijn antwoord van 17 november 1845 schijnt Mgr. gevraagd te hebben om het gevoelen van het kerkbestuur eens te polsen over een nieuwe collecte voor het geval de rijkstoelage niet zou doorgaan. Na verkregen antwoord was hij wel genegen tot het oprichten van een kapelanie over te gaan.

Op 24 november 1845 had pastoor Verhoeven reeds zijn antwoord klaar. Zijn brief volgt hier in extenso, omdat het ons laat zien, hoe hij kerkbestuur en parochianen onder druk wist te zetten én op welke wijze hij dacht toch zijn doel te kunnen bereiken.

Veldhoven den 24 november 1845

Doorlugtigste Hoogwaardig Heer!

Volgens missive van U.D. Hoogw. van den 17 dezes heb ik met de kerkmeesters over het oprigten der kapellanijs gesproken. Deze hadden hier niets tegen, nog ook tegen de 150 Gl. kostgeld, die door de kerk moet betaald worden. Alleen een hunner opperde de zwaarigheid om de gemeente met eene nieuwe collecte te bezwaren, wanneer het tractement voor den kappellaan vanwege het Gouvernement niet volgde. Voor zich, zeide hij, nam hij hiermede wel genoegen, maar vreesde, dat zulks hier of daar in den begin niet best zoude opgenomen worden, en dat zulks dan aan de kerkmeesters zoude worden toegeschreven.

Ik heb nochtans geraadzaam gevonden tot dusverre hierover niet verder als met het kerkbestuur te spreken, want indien ik hieromtrent ex professo de opinie der gemeentenaren zoude willen navorschen, zouden er onder de menigte welligt gevonden worden, die zich hierdoor zouden aanmatigen om zich hiertegen te verzetten.

Op deze zwaarigheid heb ik dan maar alleen geantwoord, "dat zij (mijne gemeentenaren) even zoowel als ik gehoorzame onderdanen van UDHoogw. behoren te wezen, en dat ik vertrust, zij zulks door hunne onderwerping aan de nadere beslissing van UDHoogw. zullen tonen. Intusschen willen wij hopen, dat het tractement vanwege het Gouvernement zal volgen, dewijl toch mijne gemeente in de termen valt om van dit regt te jouisseries. Ik zoude onder goedvinding van UDHoogw. aan den ouden Heer van Zon kunnen verzoeken deze zaak bij zijnen zoon, den Minister van Eerendienst voort te zetten, en vertrust zijn d. gestr., met wien ik meermalen de eer heb gehad te spreken, mij hierin gunstig zal wezen.

Dan indien onverhoops het tractement vanwege het Gouvernement niet zoude volgen, zoude het voorzeker wel eenige moeilijkheid in hebben eene nieuwe collecten in te voeren, en mogelijk hier of daar eenige tegenkantsing of morring in den begin ontwaren. Doch ik heb de zaak aan de kerkmeesters zoo medegedeeld als UDHoogw. mij had geschreven en vertrust deze zulks wel verder aan andere zullen communiceren. Zij kunnen dan onderling hierover met elkanderen praten, terwijl ik van mijnen kant, als achter den scherm, den geest mijner gemeentenaren hier omtrent zal trachten te onderscheppen, welken ik UDHoogw. nader kan mededeelen, en waarna UDHoogw. dan later zich kan vervoege, indien de pogingen bij het gouvernement geen gunstig gevolg zouden hebben.

Ik veronderstel nochtans, dat mijne gemeentenaren nu van de zaak reeds kennis hebbende, en half in verwachting zijnde, dat er eene nieuwe collecte voor kappellaan zal opgerigt worden, deze bij hen minder tegenkantsing zal vinden, dan dat men onverwachts aan hen dezelfde voorstelde; temeer daar ik zeker ben zij niets tegen eenen

kappellaan hebben, maar om nieuwe opbrengsten daar te stellen heeft altijd eenige zwaarigheid in, en wel voornamentlijk hier in mijne gemeente, die behalven de algemeene lasten nu nog onlangs door dien schrikkelijken brand is geteisterd geworden (zie over deze brand, waarbij een groot stuk van de Kromstraat afbrandde, "Groot Rekenboek", pag. 312).

Mijne ongesteltenis begint, God dank, aanmerkelijk te verbeteren, ik hoop dat de impressie, welke dezelve op mijn zenuwgestel gemaakt heeft van langzamerhand zal slijten, en dat den goeden God op dit kleine onweder mij eene kalmte zal gelieven te schenken, die mij naauwer aan Hem, mijnen God, doet verbinden.

Ik blijf UDHoogw. intusschen hartelijk dank over de deelneming ten mijnen opzigten, welke UDHoogw. in de missive van den 17 dezes heb gelieven te uiten, en teeken mij met den diepsten eerbied en volkome onderwerping

Doorl. Hoogw. Heer

UD.Hoogw. nederigen Dienaar

(w.g. G. Verhoeven, pastoor

(Brief in Archief Bisdom).

Antwoord op deze brief bleef voorlopig uit. Daar Mgr. toegezegd had na verkregen antwoord tot oprichting van een kapelanie over te gaan schreef pastoor Verhoeven op 5 februari 1846 opnieuw naar Mgr. H. den Dubbelden. Ongerust, zo zei hij, omdat er op zijn brief geen antwoord was gekomen, was hij nu "in agterdenken gekomen, of hij mogelijkerwijze iets geschreven kon hebben, waardoor Monseigneur van gedachten veranderd zou zijn.

Zijn parochianen waren nu voldoende op de hoogte en zij zouden graag W. van der Pas als kapelaan behouden. Hij rekende vast op een rijkstoelage, maar veronderstelde dat, wanneer onverhoopt dit tractement niet zou doorgaan, zijn parochianen tegen een kleine collecte geen bezwaar zouden maken.

Graag zag hij een gunstig bericht tegemoet, want hij wilde een geschikte kamer, waar gestookt kon worden, voor de kapelaan in orde laten maken. Hiermede had hij gewacht tot er definitief een beslissing gevallen was (Brief in Archief Bisdom).

De brief van 14 februari 1846 was een antwoord op een niet meer bewaard schrijven van Mgr. H. den Dubbelden. In deze brief had Mgr. geschreven bij het gouvernement nog geen succes te hebben, maar wel te verwachten, dat er het volgend jaar een gunstige beslissing zou vallen. Daarom gaf Mgr. de raad voorlopig de kapelaan uit de kerkekas te betalen en met het invoeren van een nieuwe collecte nog even te wachten.

Hierop antwoordde pastoor Verhoeven, dat het voor één jaar wel kon, maar dat op den duur de kerkekas het zonder nieuwe collecte niet zou kunnen stellen. Uitvoerig ging hij in op de financiële situatie van de kerk, welke niet ongunstig was (brief in Archief Bisdom). Op 4 maart daaraanvolgend werd de kapelanie opgericht. Wilhelmus van der Pas werd geheel volgens het verlangen van pastoor Verhoeven tot eerste kapelaan van Veldhoven benoemd. Als kostgeld ontving de pastoor 150 gulden uit de kerkekas. Vuur, licht en beddegoed waren

voor rekening van de kapelaan. 1 Mei. 1846 berichtte minister J.W. van Son aan kapelaan W. van der Pas, dat hem een jaarwedde van honderd gulden, verbonden aan de functie van kapelaan te Veldhoven, zou uitbetaald worden. Verder deelde de minister mee, "dat dezerzijds voor de driemaandelijksche betaling zijner jaarwedde op de gebruikelijke wijze zal worden zorg gedragen". (Zie: Groot Rekenboek blz. 315. De naam wordt nu eens Van de Pas, dan weer Van der Pas geschreven.) Als opvolger in de rechte lijn van kapelaan W. van der Pas ontvangt schrijver dezes nog deze jaarwedde in driemaandelijksche termijnen van 25 gulden, alleen de "gebruikelijke wijze" is nu de giro geworden.

(wordt vervolgd)

2. ECHTPAREN VAN CROONENBURG (Kroonenburg, Cronenburg, Croonenborgh) van 1620 tot 1972, genummerd in alfabetische orde der voornamen met ouders en kinderen VAN CROONENBURG
Tdoor A.B. van Cronenburg, Catharinastraat 40 B, Rotterdam)
(vervolg)

149. GUILLAUME VAN CRONENBURG
was in 1419 "chgtelain" van Heusden en was
gehuwd met Catharina van Drongelen, dochter
van Pierre van Drongelen
kind:
Agnes
150. GIJSBERDINA ADRIAAN VAN CROONENBURG ————— 19-4-1752 Best
t 27-3-1792 Oirschot
30-1-1774 te Best
met
Adriaan Hendricx Merckx t 24-3-1789 Oirschot
V. Adriaan Gisbertus van Croonenborg
M. Henrica Wilhelmus Schepens
Kinderen: (Best)
Wilhelmus, 17-7-1777
Henricus, 3-4-1783
GIJSBERT, zie ook: GISBERTUS (vorige aflevering)
151. GIJSBERT VAN CROONENBORCH
niet
Jacoba Adriaen Schraats
Kind: (Best)
Theodorus Franciscus, 11-3-1676
152. GIJSBERTUS VAN CRONENBURGH
20-11-1695 te Best
met
Maria Godefridus van de Ven

153. GIJSBERTUS VAN CRONENBURGH 19-9-1752 Best
21-2-1783 te Liempde
niet
Maria Verbeek
154. GIJSBERTUS VAN CRONENBURG 23-2-1801 Oirschot
t 26-12-1874 Oirschot
21-6-1829 te Oirschot
met
Johanna Henricus van Straaten 1-12-1791 Oirschot
V. Thomas Gijsbert van Cronenburg
1. Gertruda Adriaan de Croon
Kinderen:
Gerardina, 21-8-1830
Helena, 20-1-1834
155. GIJSBERT AERTS VAN CRONENBORCH 1629 Oirschot
26-2-1665 te Oirschot
met
Elisabeth Cornelis van Baden (van Baer)
uit Wintelre
Kinderen: (Oirschot)
Rodulphus, 5-10-1665
Maria, 28-12-1667
Daniël, 23-12-1669
156. GIJSBERT AERTS VAN CRONENBORCH
met
Antonia Hendricx Goyaerts
Kind: (Best)
Petrus, 5-11-1648
157. GIJSBERTUS ADRIANUS VAN CROONENBORCH 13-10-1622 Best
3-5-1645 te Best
met
Henrica Henricus van Engelant
3-10-1672 te Oirschot
met
Maria Hendricx van Rooy
V. Adriaen Gisbertus van Croonenborch
M. Mágtilda Joannes Gisbertus van de Loo
Kind:
Hendrina, ...-12-1672
158. GIJSBERTUS DELIS VAN CROONENBORGH 29-2-1722 Oirschot
31-10-1756 te Oirschot
met
Cornelia Corstiaans van verwen uit Valkenswaard
V. Egidius Gisbertus van Croonenborgh
M. Maria Henricus van Dinther
Kinderen: (Oirschot)
Egidius, 15-8-1757
Ch]istianus, 28-8-1759

- Thomas, 31-8-1762
Justina, 1-2-1765
159. GIJSBERT DIELIS VAN CROONENBORGH 23-11-1783 te Best
met
Jenneken Janssen Wijnen
Kind:
Johannes, 25-1-1788
160. GIJSBERT GIJSBERT ADRLAEN VAN CROONENBURG + 1651 Oirschot
7-12-1672 te Best
met
Digna Lamberts van Collenburgh + 1647 Oirschot
10-11-1686 te Best
met
Mayke Dirck Hoppenbrouwers
Kind: (Best)
Anna Maria, 6-9-1687
161. GIJSBERTUS JOANNES VAN CROONENBURG
met
Joanna Jacobs Janssen
Kinderen: (Best)
Maria, 18-10-1613
Paulus, 24-3-1616
Petrus, 13-9-1618
Magtildis, 8-11-1621
Arnoldus, ...-6-1624
Odulphus, 22-2-1625
162. GIJSBERT JOANNES VAN CRONENBORCH
met
Henrica N.N.
Kinderen: (Best)
Mechtildis, 14-9-1646
Adriana, 3-2-1648
Gijsbertus, 18-1-1650
163. GIJSBERT PAUWELS VAN CROONENBORCH 10-8-1632 Best
11-1-1654 te Best
met
Mayken Hendrick Gijsbert Viemmincx
22-12-1665 te Hilvarenbeek
met
Maria Verrijt
24-2-1668 te Liempde
met
Jacomijn Ariëns
V. Paulus Gisbertus van Croonenborch
M. Ida Govaerts Hendricx,
Kinderen: (Best)
Paulus, 10-5-1655

- Johannes, 20-4-1657
164. GIJSBERTUS PAULUS VAN CROONENBURGH 21-2-1683 Best
17-2-1709 te Best
met
Anna Egidius Essens
V. Paulus Gijsbertus van Croonenburgh
M. Pauwelijn Hendricx van der Aa
Kinderen: (Best)
Aldegonda, 28-12-1711
Theodora, 18-4-1714
Paulus, 11-11-1715
Adriaan, 26-12-1717
165. GIJSBERT PETERS VAN CROONENBURGH 24-1-1650 Oirschot
met
Grietje Thomas van de Ven
Kinderen: (Oirschot)
Petrus, 12-10-1678
Thomas, 1-4-1680
Egidius, 25-9-1681

(wordt vervolgd)

*****
 * = Onze abonnee mevrouw C. Rovers-Swaanen, Kerkackers *
 * 8 te Hooge-Mierde, is reeds enige tijd bezig met — *
 * een onderzoek naar haar voorouders SWAANEN (ook *
 * geschreven: SWANEN, SWAENEN, ZWANEN). Zij zou graag *
 * in kontakt treden met personen, die eveneens onder- *
 * zoek verrichten naar families Swaanen, om eventueel *
 * gegevens te kunnen uitwisselen. *
 *****

*****
 * Sinds eind 1976 is een werkgroep bezig met een onder- *
 * zoek betreffende het praalgraf van Richard de *
 * Merode in de Sint-Pieterskerk te Oirschot. *
 * Momenteel ligt als restant de grote grafzerk met 16 *
 * kwartierwapens in de noord-oostelijke hoek van het *
 * kerkportaal onder de toren, terwijl onder de doop- *
 * vont nog 4 zwarte leeuwtjes staan. *
 * We weten uit diverse bronnen, dat de graftombe oor- *
 * spronkelijk stond opgesteld in het priesterkoor, *
 * de zerk gedragen door de vier leeuwtjes. *
 * Gaarne zouden wij de lezers van Campinia willen *
 * verzoeken ons nader te informeren omtrent eventu- *
 * eel in hun bezit zijnde gegevens, beschrijvingen, *
 *****

tekeningen, enz. van dit praalgraf.
Inlichtingen gaarne aan: sekretariaat werkgroep
Praalgraf Richard de Merode, A. van der Aa, Gast-
huisstraat 43a, Oirschot, -telefoon 04997 - 2567.

*****

XII. UIT DE DORPSHUISHOUDINGEN DER BE-ERZEN (slot)

(door J.M.H. Broeders)

De Beerzen, een Balkan

De onderlinge verwevenheid der dorps huishoudingen, die in het voorgaande aan het licht is getreden, maar ook de verscheidenheden mogen U al de indruk gegeven hebben, dat de structuur van het gebied vrij ingewikkeld was, de werkelijkheid was veel erger en er zal nog veel onderzoek nodig zijn om alle situaties te doorgronden. Niettemin moge ik proberen alvast een ruwe schets voor te leggen.

We hebben gezien, dat een aantal posten gemeenschappelijk door Oostelbeers (voor 3/5) en Middelbeers (voor 2/5) betaald werden. Dat duidt erop, dat er oorspronkelijk een gemeenschappelijke dorpskas is geweest en dat de dorpen in financieel opzicht een eenheid gevormd hebben. Deze eenheid treffen we onder meer aan in 1437 in een opgave van haardsteden in Kempenland (54) en een lijst van op te brengen beden in 1466 (55). Wanneer is het tot een splitsing gekomen?

Uit een oorkonde van Karel V van 12 juli 1544, waarin hij aan de Beerzenaren gedeeltelijke vrijstelling van bede schonk in verband met de door de benden van Maarten van Rossum aangerichte schade, blijkt dat reeds in 1542 de dorpen aparte financiën hadden (56). Naar de lijsten van de haardtellingen zoals die kort voor 1800 weergegeven zijn door de reeds genoemde mr. C. van Breugel te oordelen (57) zouden tussen 1480 en 1525 de huishoudingen uit elkaar gehaald zijn.

Naar de reden kunnen we slechts gissen. Uit de voornoemde akte van Karel V van 1544 blijkt wel, dat Oostelbeers een grotere achterstand bij het betalen der beden had dan Middelbeers. Als deze situatie al langer duurde, kan zij de inwoners van het laatste dorp aangezet hebben tot een splitsing. Wellicht ook. heeft door de strooptochten van Maarten van Rossum en de opvolgende legering van de Brabantse troepen Oostelbeers meer schade geleden dan Middelbeers en lag daar de oorzaak. In het laatste geval kan de scheiding niet reeds tussen 1480 en 1525 plaatsgevonden hebben.

De grondslag voor de vroegere eenheid lijkt voorshands de Beerse gemeent geweest te zijn, waarop de inwoners van beide dorpen een aantal gebruiksrechten konden uitoefenen. Daarin werden ze in 1334 door hertog Jan III van Brabant bevestigd (58). In de oorkonde ko-

men enige financiële bepalingen voor, die duidelijk maken, dat er een plaatselijke instantie moest zijn, die "gemeente"-gelden kon beheren, Overigens hadden inwoners van de Beerzen gebruiksrechten op de gemeinten van Oerle, van Hoogeloon, van Hilvarenbeek, van Oosterwijk en in het Molenbroek, zij het natuurlijk nergens exclusief.

Een tweede bindende factor tussen Oostelbeers en Middelbeers werd gevormd door de schepenbank (59), die in ieder geval reeds in 1473 bestond, maar zo goed als zeker veel ouder is (60). De jurisdictie van de schepenbank strekte zich verder uit dan de Beerse gemeint, daar ook de particuliere erven er onder hoorden, al lagen deze, zoals op de Heide het geval was, eigenlijk als enclaves in een andere gemeint. Typerend is in dit opzicht onder meer dat er vanwege Middelbeers een beëdigde heimraad was over de Loonse Aard (61). Een derde streng in de band tussen Oostelbeers en Middelbeers is ook de gemeenschappelijke erf-secretaris geweest, wat inhield, dat het ambt erfelijk was en door de secretaris aan zijn opvolger verkocht kon worden, al moest deze laatste wel toegelaten en beëdigd worden.

Kerkelijk had Oostelbeers geen bindingen met Middel- en Westelbeers. Het vormde een eigen parochie, waarvan het patronaat en de tienden al sedert de dertiende eeuw in handen waren van de abdijs van Tongerlo. Middel- en Westelbeers vormden samen één parochie. Patronaat en tienden behoorden aan het kapittel van Oirschot. Bepaalde zaken, die later de burgerlijke overheid aangingen, als de armenzorg, het onderwijs en het beheer der kerkgoederen, werden en bleven de eeuwen door onafhankelijk behartigd.

Eerst in de tweede helft der 18e eeuw zijn er gemeenschappelijke posten ingevoerd op dit terrein in verband met de pastorie van de predikant en de transportkosten van zijn meubilaire goederen. Men heeft toen een nieuwe verdeelsleutel moeten invoeren van 4/10 voor Oostelbeers en 3/10 deel voor elk der beide andere dorpen.

De tweede voor gemeenschappelijke rekening der drie dorpen komende post betrof de vroedvrouw en wel sedert 1794. De verdeling werd hier, zoals we zagen, 10 tegen 9 en 6 respectievelijk voor Oostelbeers, Middelbeers en Westelbeers.

Tot slot iets over grenzen. Over het territoire van de huidige gemeente liep de grens tussen de kwartieren Kempenland en Oosterwijk der Meierij; de grens tussen de schepenbanken van Hilvarenbeek en Beers; de grens tussen de gemeinten van Beek en Oosterwijk, tussen die van Beek en Hoogeloon, tussen die van Beers en het Molenbroek, tussen die van Beers en de Grote Aard van Oerle en tussen die van Beers en Oosterwijk. Alleen de grens tussen Beers en Oirschot schijnt vrij "vast" geweest te zijn (al was er blijkbaar een stuk "questieus") en er is weinig reden om aan te nemen, dat deze sedert de 18e eeuw verlegd is.

De grenzen van de parochies en daarmee van de tienden vielen niet overal samen met die van de dorpen en de verpondingen - we zagen het voorbeeld bij de verponding over de tiende van de Heide; kerkelijk Oostelbeers, burgerlijk Westelbeers blijkbaar - en als ik

U verder dan nog verzekerd, dat de mening van Schutjes (62) als zouden de Grote en de Kleine Beerze de grenzen vormen tussen de onderscheiden dorpen, niet meer dan een aan Van der Aa ontleende hersenschim was en dat er bovendien nog een aparte gemeint "het Háiel" of "Hadel" is geweest in Oostelbeers, dan mag U aannemen, dat de Beerzen wel grenzeloos, maar zeker niet grensloos waren.

Naschrift:

Toen vorenstaand verhaal al goeddeels vorm had gekregen, ontwaarde ik in "Inventarissen ... particuliere verzamelingen" van drs. Elis. H. Korvezee (Rijksarchief in Noord-Brabant, Inventarisreeks nr. 15) dat er een collectie Santvoort bestond, teruggaande op de held van de leen- en tolkamer. Ongetwijfeld bevat deze collectie veel waardevol materiaal (men zie de pag. 62 - 64 van de inventaris) en ge kunt er op rekenen, dat ik er als een haas op af ga. Inmiddels wel mijn excuses voor deze ommissie!

Noten:

54. Campinia, 2e jaargang, nr. 6, pag. 89
55. Campinia, 2e jaargang, nr. 7, pag. 138
56. De tekst van deze oorkonde is uitgegeven door Fr. Waltman van Spilbeeck in Kempisch museum, 3e jaargang (Turnhout, 1893) nr. 4, pag. 110 - 112
57. Historia Agricultura, deel VIII (Groningen, 1965), pag. 516
58. Oorkonde van 30 mei 1334. Het oorspronkelijke charter wordt bewaard in de abdij van Tongerlo. De tekst van de akte is vele malen uitgegeven, ook door de vroegere abdij-archivaris Erens in zijn oorkondenboek en laatstelijk in Campinia, 2e jaargang, nr. 8, pag. 169 en 170. Evenmin als de vroegere is deze uitgave overigens vlekkeloos. De vraagtekens achter het woord "cartae" of "carte" (= charter:).- in oorsprong afkomstig van F.F.X. Cerutti, die voor dr. D.Th.Enklaardetranskripten gemaakt heeft voor diens "Gemeen gronden in Noord-Brabant in de Middeleeuwen" (Utrecht, 1941) - kunnen gevoeglijk wegge laten worden, terwijl het toch ook niet zo vreemd is een "courmunitas (= gemeint) nader te "bepalen" met de woorden "inter predictos palos jacens" (tussen voor genoemde palen liggende).
59. Er was maar een schepenbank, al treden de schepenen van beide dorpen vaak apart op. Ze moeten dan gezien worden als "schepenen-commissarissen tot de Oostelbeerse respectievelijk Middelse zaken". Oostelbeers "leverde" vier schepenen, Middelse drie. De president- of voorschepen kwam beurtelings uit het ene dan wel het andere dorp.
60. Oorkonde van 13 oktober 1473 betreffende het pootrecht op de gemeint. Zie dr. D.Th. Enklaar, Gemeente gronden . . . pag. 21, nr. 10. Dat de zorg voor waterovergangen een typische gemeenteaangelegenheid was; blijkt uit het feit, dat voor de bouw en

het herstel van bruggen onteigening van hout uit de voorpottingen "in reedelijkheden" mogelijk was (a.w., pag. 23).

61. Archief van de Rentmeester Generaal der Domeinen, inv. nr. 295: afschrift van een brief van de stadhouder van de kwartierschout aan de Beerse sekretaris d.d. 10 mei 1713
62. Lud. H.C. Schutjes, Geschiedenis van het Bisdom 's-Hertogenbosch, deel III (St. Michielsgestel, 1872, pag. 222).

XIII. DE HEREN VAN VUGHT EN OIRSCHOT IN DE 12de EN 13de EEUW

(vervolg)

2. Het geslacht van Stapele

(door T. Klaversma, Eindhoven)

Willem, heer van Stapele, behoorde tot het geslacht dat zich naar Stapele bij Boxtel noemde. Daarop wijzen alle gegevens uit het hierna volgende relaas. Van deze familie treffen we ook in 1105 een Willem van Stapelo aan in een oorkonde, waarbij bisschop Burcharde van Utrecht op verzoek van Otto, graaf van Zutphen, de Sint-Pieters- en Sint-Walburgiskerk te Zutphen wijdde. Een Walter van Stapelo was in 1134 getuige van de Utrechtse bisschop Andreas van Cuyk, toen deze een gift van gravin Ermengard van Zutphen aan bovengenoemde kerk bevestigde (1). In 1139 komt heer Walter opnieuw als getuige voor in een oorkonde van bisschop Andreas, en in de periode 1156 - 1169 wordt hij herhaaldelijk genoemd als getuige in de stukken van bisschop Godfried van Rhenen. Ook verschijnt hij in 1159 met deze Utrechtse bisschop en de gebroeders Herman en Godfried van Cuyk als getuige in een oorkonde van keizer Frederik Barbarossa, waarin de laatste de kerk van de H. Maria te Antwerpen in haar bezit bevestigt (2). Een Willem van Stapele die in 1167 als getuige voorkomt in een oorkonde van Godfried III van Brabant, is vermoedelijk de naar zijn grootvader genoemde oudste zoon en toekomstige opvolger van heer Walter van Stapele geweest. In deze oorkonde draagt hertog Godfried een vrij goed te Zelzate over aan de Sint-Michielsabdij te Antwerpen (3). V66r Willem van Stapele staat in de getuigenreeks Herman van Cuyk; na hem komen Dirk van Herlaer, Giselbert van Tilburg, Hendrik van Breda, Nicolaas van Daveren en Vastraad van Strinen, allen edelen, Van de meeste van deze getuigen is bekend, dat zij óf in betrekking stonden tot het bisdom Utrecht - Zelzate lag in een Utrechts dekanaat - óf in die omgeving gebied bezaten. Het is waarschijnlijk dat dit ook met Willem het geval was, dus dat hij hier wegens zijn banden met het bisdom of wegens bezit in de omgeving van Zelzate getuige was. Dit te meer, daar hij verder nooit in de oorkonden van Godfried III van Brabant voorkomt. Mocht hij in die streek inderdaad goederen hebben gehad, dan zou dat kunnen verklaren, dat er later in Zee-

land nog adellijke Van Stapelens woonden toen dit geslacht in de Meierij allang verdwenen was (4). Maar was deze Willem van Stapele dezelfde als de weldoener van het Oirschotse kapittel? Als aanvulling en ter ondersteuning van wat hiervoor daarover is opgemerkt, kan nog op het volgende worden gewezen. In 1219 treffen we als laatste Meierijse Van Stapele's aan: de vrouwen (dominae) van Stapele, Jutta en Petronilla. Ze zijn samen met Boudewijn, heer van Vught, en diens moeder Agnes getuige bij een overeenkomst tussen Hildegond van Bladel met haar zoons en het klooster Postel over goed te Bladel. Ook enkele Oirschotse kanniken treden als getuigen op. Vermoedelijk waren Jutta en Petronilla zusters (5) en erfdochteren, en gezien de tijd tussen de Willem van Stapele van 1167 en hun optreden kunnen zij kleindochters van Willem zijn geweest. Met hen verdwijnt, voor zover mij bekend, het adellijke geslacht Van Stapele uit de oorkonden van de Meierij. Wijst dit verdwijnen er al op, dat een 12de-eeuwse Willem heer van Stapele de vermoedelijke weldoener van Oirschot is geweest - daar komt nog bij, dat hij geen ridder (miles) genoemd wordt, terwijl omstreeks 1250 vrijwel iedere edelman zich aan zijn stand verplicht achtte die titel te verwerven en te voeren (6). En was iemand ridder, dan staat dit in het Oirschotse jaargetijdenboek vrijwel steeds achter zijn naam vermeld.

Noten:

1. Gemeente-archief Zutphen. De oorkonden zijn onecht, maar aangenomen mag worden, dat de vervalser de namen van de getuigen aan echte oorkonden uit circa 1105 en circa 1134 ontleende.
2. S. Muller en A.C. Bouman, Oorkondenboek van Utrecht tot 1301, blz. 375, 377 en 416.
Aubertus Miraeus, Notica ecclesiarum belgici, blz. 407.
3. P.J. Goetschalkcx, Bijdragen tot de geschiedenis van het aloude hertogdom Brabant, jaargang I, blz. 580.
4. In 1269: een "Godefridus filius domini Willelmi de Stapla", die met een hernieuwde bedijking van Waarde en Valkenisse te maken had (Bijdragen en mededelingen Historisch Genootschap 1926, deel 47, blz. 213).
In 1363: een Jan van Stapelen, ridder; hij deed afstand van een goed op Zuid-Beveland (Archief O.L. VrOuwe-abdij te Middelburg). Verder: Van Stapelens op Tholen en te Bergen op Zoom (vriendelijke mededeling van de heer P. Scherft).
- 5 In de Postelse oorkonden worden zij in één adem genoemd, hetgeen er gewoonlijk op wijst, dat van zusterschap sprake is. Petronilla's tweede zoon heette waarschijnlijk Godfried. Walter van Stapele was getuige, toen bisschop Godfried van Rhenen voor zijn (G.'s) vader een jaargetijde instelde. Het is dus mogelijk dat hier een familieband bestond, en dat de naam Godfried uit het geslacht Van Rhenen werd overgenomen.

6. J.M. van Winter, Ridderschap, Fibulareeks, nr. 11.

(wordt vervolgd)

```

*****
*
* GILDEBROEDERS EN -ZUSTERS VAN KEMPENLANDI
*
* Ook het charter of reglement van aw gilde kan in
* CAMPINIA worden gepubliceerd. Zend ons een kopie
* (als er "kaarten" uit verschillende perioden be-
* staan: van het oudste exemplaar), eventueel met de
* door U vervaardigde transkriptie. Acht de redactie
* Uw bijdrage geschikt voor publikatie, danwordtzij
* in één van de - op langere of kortere termijn -
* komende nummers opgenomen. Wij wachten met belang-
* stelling op Uw reactie.
*
*****

```

XIV. ARCHIVALIA AANGAANDE DE OUDE KEMPISCHE GILDEN

Dit hoofdstuk zal in de volgende aflevering worden voortgezet.